

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Br. 6.

U Zagrebu 1925. god.

Godište XXI.

Lubenovac.

Dr. J. Poljak.

Zagreb.

Sjeverni Velebit obiluje prirodnim krasotama, pa u svojoj ljepoti ne zaostaje niti najmanje za krasotama naših Alpa. Među najljepše dijelove sjevernog Velebita, koji se odlikuje svim prirodnim krasotama i planinarskim osebujnostima spada u prvom redu krško polje Lubenovac. U visini od 1250 m. nad morem uvalilo se lubenovačko polje između najbizarnijih vrhova južnog dijela sjevernog Velebita, pa je njima okruženo poput visokih bedema. Tako na istoku zastiraju ga Veliki i Mali Kozjak, istočni Hajdučki Kukovi, koji ga i sa sjevera zaštićuju i prelaze kod Lubenskih Vrata u paralelni niz zapadnih Hajdučkih Kukova, koji s Golinim vrhom zatvaraju njegovu zapadnu stranu. Na jugu ga zatvara Vučjak i Goljak između kojih vodi put preko Grebališta na Alan. Pristupa na Lubenovac imamo sa svih strana, pa su gotovo svi pristupi dosta lagani i prirodno vrlo lijepi, a jedina im je pogriješka što su od planinarskih ishodišnih tačaka dosta udaljeni. Tako sjeverni prilaz, koji je planinarski osobito lijep i zanimav polazi od Krasna preko Jezera, pa ispod zapadne strane Malog i Velikog Rajinca preko Lomske dulibe, iz koje se uzdiže put na impozantna Lubenska Vrata, od kojih dalje vodi put između divljih zapadnih i istočnih Hajdučkih Kukova na sjeverni dio Lubenovca. Taj put traje obično 4—5 sati, a uz opažanja i dulje. Ovaj je put markiran po H. P. D. počam od Krasna pa sve do Lubenovca, a markacija se nastavlja i dalje na jug sve do Alana Jablanačkog odnosno do planinarske kuće na Mirovu. Od Lubenovca do Mirova traje put dva, do dva i pol sata, a vodi preko Grebališta i Smrčevca na cestu Alan-Mrkvište, pa cestom dalje do Mirova odnosno do Alana i dalje do Jablanca. Uz ova dva najglavnija prilaza vrlo je lijep i planinarski zanimav prilaz od Štirovače preko Mrkvišta, pa odavle cestom prema Apatišanu i nakon tri kilometra na lijevo putem što vodi kroz Franjkovu Dragu na južnom podnožju Vel. Kozjaka, pa sedlom između ovog potonjeg i Grebališta.

Lubenovac kao krško polje lijepa je visoko gorska košanica, a u sjevernom dijelu nalazimo i nekoliko manjih oranica, nu glavna njegova značajka je, da je svojim položajem vrlo zgodan za ljudsko prebivalište. Pa stoga i nalazimo na sjevernom, zapadnom i istočnom dijelu poviše stanova, koji su ljeti nastanjeni. Kako okoliš Lubenovca obiluje lijepim uvalama obraslim sočnom gorskog travom, a kako naša primorska sela u prostoru između Starigrada i Jablanca nemaju košanicu, to oni kupuju od državne šumarije pojedine gorske uvale i sabiru u njima sijeno. Tako se koncem lipnja sele stanovnici Vel. Male Brisnice i sela Miškulina na Lubenovac ponesavši sobom najnužnije pokućstvo, a uz to dogone svu svoju sitnu i krupnu stoku. Pravi tek život za počinje drugom polovicom srpnja kada počinje kositba. Već za rana jutra odilaze od stanova kosci i žetelice, da se razidu po svim uvalama i dragama okoliša lubenovačkog goneći nekoj ovce ili koze, a nekoj konja, mulu ili magarca. Cijelim Lubenovcem zavladao je grobni gorski mir, sve što je sposobno za rad otišlo je, a ostalo je nejaka djeca i stare planinke kao ču-

vari djece i ono sirotinje što je po stanovima. Grobnu tišinu prekida kadkada koji kobac, a još češće jata galića žutokljunih, koji se uzdigoše s koje klisure, zaokruže iznad Lubenovca, pa se opet spuste na koju hridinu, a iz daljine presjeca tu i tamo ovaj mir glas zvona ovna predvodnika, klepka konja ili mule, koji pasu po raznim uvalama. Tek kasno u predvečerje oživljuje Lubenovac ponovno. Kosci i žetelice vraćaju se uz pjesmu svojim stanovima, čobani dogone sa svih strana svoja stada — sve se to žuri gotovo utrkuje, da što prije stigne k cilju — stanovima. No i tu započinje novi rad, gorštaci zatvaraju stada u torove, skidaju sa mula, konja i magaraca tovare sijena, što ga donesoše iz uvala i slažu ga u stogove, a planinke muzu ovce i koze, priređuju gorštačku večeru, koga se sastoji od palente i varenike, od krumpira i kiseline, dok djevojke brzonoge bježe na nedaleku Riju podno Kozjačića po svježu vodu. I kako mrak pade tako izumire i život na Lubenovcu, a samo po sitnim svjetlima koja trepere kroz vrata stanova, i po ciliku koje tamburiće zapažaš da je Lubenovac nastanjen, i da možeš naći skrovišta i okrjepe, ako si stigao tamo u noć. Planinar može na Lubenovcu dobro prenoći u vrijeme košnje na mirisavom sijenu, a dobije uvijek mljeka, kiseline, jaja, a gdjekad i dobra ječmova kruha pa i mesa. Narod je vrlo susretljiv i daje vrlo rado uz malu otstetu sve što ima, i što može planinaru dobro doći. Većina stanova pripada Miškulnim, a tek nekoliko stanova na zapadu pripada obiteljima Duića.

Za planinare je Lubenovac vrlo podesna tačka, ako želi sprovesti par ugodnih dana u srcu najljepšeg dijela sjevernog Velebita, jer ima prekrasnih šetnja kao na Mali Lubenovac, Bevandovac, pa prema Lubenskim Vratima, ima lijepih uspona na Duića i Pavića Kuk, na Mali Kozjak, na divlje i romantične istočne Hajdučke Kukove, na rastrgane i pune grebena zapadne Hajdučke Kukove, od kojih se osobito ističe Crikvena i Varnjača pa Lubenski Vrh; a ima i penjačkih tura kao ona na Veliki Kozjak. Sa svih ovih točaka izgled je upravo bajoslovan, a sve natkriliće pogled s Lubenskih Vrata prema jugu. Tu se pod nama pruža Lubenska draga, cijeli Lubenovac, Bevandovac, impozantne stijene gole glavice Vel. Kozjaka, zatim Goljak, Tudorovo, Alančić, a daleko u pozadini vazda impozantna Šatorina. Prema zapadu pogled je zatvoren, dok na istok vidiš sve do Begovače, a i dalje prema Lici. Na sjeveru nižu se vrhunci počam od Malog Rajinca, pa sve do Vučjaka i Velebitske Plješivice. Veličanstveni mir, raznolikost terena, koji je čas mirisava košanica, čas gola litica iskrižana raznim žlebovima i žlebićima, mimoimirisna smrčeva šuma, ozonom zasićeni zrak, vanredni kontrasti između tamno-modrikaste zone smrčeve šume i bijelih poput snijega golih glavica vrhunaca djeluju vanrednom i tajanstvenom moći na pianinara tako, da zaboravlja na sve ono, što je iza sebe ostavio, sve dnevne brige i sve ono svjetsko ništavilo. Duh inu lebdi i uznoси se do tih krasota, pa opojen njima proživljuje u tom čarobnom carstvu najljepše i najveličanstvenije momente. A što tek da kažemo o divotnoj rasvjeti za lijepog sunčanog dana? Eno iz rana jutra čim je sunce tamo istočno Malog Kozjaka pomolilo svoje grimizno lice, kupaju se sve glavice spomenutih vrhunaca u zlatnim zrakama novorođenog sunca, i što se sunce više uzdiže mijenjaju se i boje okoliša Lubenovca u svim nijansama od tamno modro-zelenih smrčevih šuma, čiji su vrhunci pozlaćeni sunčanim zrakama, pa do ultražubičaste boje udubina litica i vrhova. Najljepsa rasvjeta na Lubenovcu je u predvečerje kod zalaza sunca. Tada je zapadna strana u tamno modrikasto sijeni, šuma na toj strani rasvjetljena je zlatnim jasnim zrakama sunca, koje između stabala prodire do na sam Lubenovac, pa je zeleni sag išaran paralelnim zlatnim tracima, koji se polagano gube, a na njihovo mjesto nevideno i nečujno šulju se večernje magle. Zato vrijeme istočna strana kao najviša, naime Vel. i Mal. Kozjak i istočni Hajdučki Kukovi sjaju u intenzivnom grimiznom večernjem svjetlu, koje lagano postaje tamnije i tamnije, dok se konačno i do njih ne došulja magleni veo, koji u brzo obavije cij kraj i tako nas iznenada zateče noć u snatrenju i u onoj veličanstvenoj viziji, koja je čas prije nestala tako tiho i tako sablasno.

Lubenovac je za posjet planinara zgodan samo mjeseca srpnja i kolovoza, jer koncem kolovoza vraćaju se stanari svojim kućama u Primorje. Prije no što se zapute k moru snašaju dnevno sijeno na magarcima ili mulama svojim kućama. Mučan je to i naporan posao koliko za ljude toliko i za životinje, ako se uzme kakav i kolik put imaju da prevale dnevno od Lubenovca do Vel. i Mal. Brisnice, pa do Miškulina na moru. Sijeno se veže u bale od 50—60 kg, pa se ovakove dvije bale privežu na samar, i tako se snaša u Primorje. Stanovi su redovno uz rub gorskih izdanaka, pa su redovno složeni od kamena i prekriti daskama. Jedan je stan od tešana drva i taj se nalazi nešto prema sredini Lubenovca.

Slikovitost stanova i njihova okoliša podaje nam zasebnu lijepu sliku, jer uz stan obično su naslagani stogovi sijena, nalaze se mali vrtići ograđeni pleterom u kojima je zasaden krumpir i kupus, a ok, svega toga vrzu se koze, ovce, konji, mazge i po gdjekoji pas čuvar, koji vjerno čuva stan i blago, da mu se neprivuče kakav nepozvani gost. (Slika na prilogu.) Uvijeren sam, da će svaki planinar ponijeti s Lubenovca najljepše i najugodnije dojmove, i da će oduševljen onim ljepotama uputiti druge planinare, da posjete biser sjev. Velebita, tihi i veličanstveni okoliš lubenovački.

Monte Rosa.

Dr. I. Kraj.č.

Jastrebarsko.

V. Uspon do kolibe Gnifetti (C. A. I.).

Noćili smo dobro na Col d' Olen. Dne 7./VIII. u 6 sati u jutro uzevši zajutrak u hotelu, započeli smo uspon prema Capanna (koliba) Gnifetti 3647 m što je bio naš današnji cilj, premda se je moglo istoga dana i na vrh, ali radi gorske bolesti nismo se htjeli upuštati u eksperimentiranje.

Do Col d' Olen-a nije bilo snijega. Od hotela pošli smo prema institutu Mossa pa mimo njega obišavši Corno del Camoscio — gdje se namjerisimo na prva snijegišta — sa njegove sjeverne strane nastavili smo se uspinjati na Stolemburg 3202 m. To je strmi djelomice okomiti, razdrti kameni crni hrbat iz kojega viri razdrti vrh. Pogibelj je za kiše, jer se Stolemburg ruši pa se je bojati usova kamenja i pojedinih kamena, dok se prolazi pod vrhom njegovim zapadnim bokom. Pogledi su lijepi i posve otvoreni. Na istok: na cijeli ledenjak Bors i u provaliju ispod njega sa potocima i potočićima, koji se iz njega ruše i padaju strmoglavim stijenama u uvalu Vallone delle Pisce, koja vodi do rječice Sesie tvoreći time jedan od najglavnijih gornjih pritoka rijeke Sesie. Pred samim vrhom Stolemburga na istok (na desno u usponu) gdje se Vallone della Pisce veže o hrbat Stolemburga u južnoj stijeni iste uvale, je stara danas napuštena za rata popravljena planinarska koliba Vincent. Na zapad se otvara pogled na cijeli ledenjak Indren i Garstelet, te na dio ledenjaka Lys, a pod njima opet na vode, koje iz njih izlaze i tvore niže jezerca od kojih je najveće najniže umjetno Lago di Gabiet, koje sakuplja vodu u umjetno zatvorenoj dolini, i služi za dobivanje električne snage. Sam Stolemburg nosi ime od »Stolen«, t. j. od rova, jer se pod njim pod vodstvom Vincent-a kopala ruda, ali je rudnik napušten radi slabe izdašnosti i preteškog transporta. Sa Stolemburga se malo spuštamo u sjevernom pravcu, puta nestaje a uspon se — osobito u magli — ravna prema umjetnom kamenju (Steinmann). Uspinjemo se i dolazimo pred ledenjak Indren. Sada imamo jošte nešto oko $2\frac{1}{2}$ km po ledenjaku sa kojih 450 m uspona do kolibe Gnifetti. Po ledenjaku teku potočići, a doljni kraj uz pećinu mu je mjestimice posve pod vodom. Raspuklina u ledenjaku na početku u opće nema. Svežemo se i nastupamo traverziranje Indren-a. Preskakujemo potočiće i mlake po ledenjaku. U polovini njegove širine dolazimo do ledenjačkog proloma (Gletscherbruch). Idemo oprezno uz stijene i tornjiće od leda, puškotine se otvaraju,

mi ih preskakujemo, velike vode obilazimo, male preskakujemo. Slika postaje interesantna. Približujemo se drugom kraju ledenjaka, gdje se posredstvom malog visećeg ledenjaka (Hängegletscher) gornji ledenjak Garstelet spaja sa dolnjim Indrenom. Tom ledenom strminom moramo proći. Na okomitom hrptu stijena, što dijeli niži Indren ledenjak od višeg Gerstelet ledenjaka vidimo dva križa. Vodič nam tumači da su tu pred par godina zaglavila dva planinara iz Milana, koji su došli na Garstelet ledenjak u noći — hoteći u kolibu Gnifetti — pa su se zadržali na hrptu preveć na desno (istočno) zagazili u prazninu i survali se kojih 100—150 m natrag prema gornjem toku Indrena, gdje su ostali ležati mrtvi.

Pri usponu preko visećeg dijela ledenjaka valjalo je dobro paziti. Stepenice su bile doduše usječene, ali je ledenjakom tekla po tvrdom ledu voda, a sve je bilo nabacano šljunkom, što ga je voda sa pećine povrh njega nanosila. Osim jednog malog oskliznuća prešli smo bez posljedica taj dio i nadosmo se na gornjem ledenjaku Garstelet uz klisure nasuprot kolibe Gnifetti. Ovaj je ledenjak lagan za hod. U velikom luku uspinjali smo se lagano u duljini od nekih $\frac{3}{4}$ km dok smo došli pod samu kolibu.

VI. U kolibi Gnifetti.

Koliba je sagrđena na visini od 3647 m na uskoj gotovo okomitoj klisuri između ledenjaka Lys i ledenjaka Garstelet, tako te joj je prednji dio podbočen stupovima. Duga je a uska, kako je to zahtjevalo klisurasto tlo na kojem stoji. Mi smo stigli u nju oko 10 sati. Tu smo odlučili noćiti.

Opskrbnik je bio vrlo susretljiv i dobili smo lijepu sobicu zadnju u katu zapadno, dakle po mogućnosti mirnu, sa divnim pogledom na ledenjake i doline. Tako smo udesili da dođemo u kolibu u jutro, da možemo birati, jer većina planinara radi direktnog uspona dolazi u kolibu Gnifetti tek po podne. Odložili smo svoje stvari i jeli nešto iz torba, a nešto — kako se moglo dobiti — od opskrbnika, koji je sam kuhao. Tu smo već požalili što nismo ponijeli sa sobom vode sa Col d Olen-a. Voda koju smo ovdje mogli dobiti, a koju je opskrbnik topio iz leda na štednjaku bila je mutna i puna trunja, pa nije bila za piće. Nije preostalo ino nego piti za žedu ono što piju svj vodiči i nosači, t. j. crnu kavu. U ovoj visini ne djeluje ona onako kao u ravnici, dapače djeluje povoljno proti simptomima gorske bolesti, ali kada ju čovjek mora na litre piti kroz 2 dana, onda očito ne može imati povoljno djelovanje.

U kuhinji oko opskrbnika vodiči su većinom čavrlijali u svom nerazumljivom njemačkom dijalektu, a oficijelno sa planinarima se je govorilo talijanski. Sa zračnog drvenog hodnika pred kolibom gledali smo jednu divokozu na suprotnoj klisuri, koja obrubljuje Garstelet-ledenjak, kuda smo došli. Bila je zašla prema ledu, pa nakon što se je razgledala po ledenjacima, okrenula je natrag dolje.

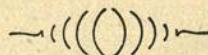
Mi smo vrijeme poslije jela upotrebili da razgledamo sa svih strana okolicu. Popesmo se stoga na klisuru nad kolibom. Čim smo zašli od sunca, polio nas je kao mlaz ledene vode hladni dah sa ledenjaka Lys u zaledu klisure. Gornji dio ledenjaka Lys, kojega smo imali pred sobom, ukopao se je između Lyskamm-a njegovog nosa (Naso, Nase) i daljnjih njegovih klisurastih nastavaka, te klisurastog hrpta na kojemu smo mi stojali, a u čijem jugoistočnom boku pod samim vrhom stojala je koliba Gnifetti. Taj je ledenjak u ovom svom gornjem dijelu strašan. Sva fantazija ne može si dočarati strahotni utisak što ga na osjetljivu čovječju psihu — kad ima vremena i mogućnosti da utisak mirno djeluje — pravi rastrgani i rasklimani detalj ovoga ledenjaka sa silnim pukotinama i prelomima, špijlama, stijenama i tornjevima sve od leda s mjestimice razbacanim, ispremiješanim gromadama leda poput kuća, pa strmoglavim strminama kojima se ruši sa suprotnih obronaka prema središtu ledenjačke uvale. Nagledavši se do mile volje detalja Lysovog ledenjaka zaputismo se na sunčanu stranu zapadno nad klibom Gnifetti.

Nebo je bilo čisto i tamno plavo, sunce je sjalo i upravo žarilo, prodiralo. Ja sam se i opet povukao nešto niže u zaklon prema suncu, te skinuo odijelo i izložio se dobro suncu. Ta me je sunčana kupelj na toj visini toliko izmorila, da sam morao napregnuti volju da se obučem i sađem u kolibu. U kolibi smo se legli, zaspali i odmorili. Iza toga smo jeli, gledali zapad sunca i prije 8 sati smo se povukli u sobicu da se ispavamo za sutrašnji uspon. U to su pale magle, započela nagla grmljavina i tresak gromova, a iza toga smo kroz prozor gledali kako snijeg pada. Računali smo da će se ispadati i da ćemo sutra za uspona na Punta Gnifetti imati lijepo vrijeme. Spavati nismo mogli sve do 10 sati na večer, jer se međutim po podne koliba napunila planinarima, pa je bila buka, hodanje i lupa do iza 10 s. u noći. Simptoma gorske bolesti nismo osjetili nikakovih.

VII. Uspon na vrh.

U jutro ustali smo u sumraku. U horizontalnoj projekciji imali smo po karti preći samo 5 km i sviđati uspon od 914 m sve isključivo u ledu i snijegu. Bilo je 6 partija većinom Talijana, pa Francuza i mi Hrvati, koje se tog jutra otputiše prema vrhu. Mi smo točno u 5 sati u jutro nastupili put kao zadnja partija. Sa sobom smo u torbe uzeli samo najnužnije, napose vunenu opremu u koliko ju već nismo imali na sebi, rezervne rukavice za slučaj nevremena i slično. Prvac našeg hoda — jer puta nema — vodio je istočnim rubom Lys ledenjaka pod stijenama. Snijeg je bio tvrd. Sniježni mostići preko pukotina držali su dobro, te je samo na malo mjesa trebalo preskakivati pukotine u ledu. Taj dio ledenjaka Lys je najpitomiji. Bili smo dakako međusobno povezani. Nad nama je na desnu ruku visilo u zraku mrko stijenje južnih izdanaka vrha Piramide Vincent, a zatim se okomište stotine metara visoke ledene stijene samog vrha. Tako smo se pomicali napred u dobrom raspoloženju prema Lysjochu (Lys-sedlo) 4277 m. Pogled u smjeru našeg uspona je bio divan. Sunce je sjalo i reflektiralo se od leda i snijega, tako da bez tamnih naočala oko nebi niti kratko vrijeme moglo odnositi takovu bujnost i intenzivnost svjetla. Pred nama se uspinjao Lyskamm 4532 m. Sa najvećim interesom i divljenjem pratili smo oštar hrid njegovog hrpta preko kojega su na stranu Lys ledenjaka kao zubovi i kljove stršile silne mase oleđenih sniježnih zapuha, koji znače smrt za svakoga tko na njih neoprezno stane, jer je ispod njih zinula gotovo okomita kamena provalija od 400—500 m, koja svršava u ledenjaku. Tako su 6./IX. 1877. po prilici 500 nogu niže od vrha Lyskamm propali kroz veliku sniježnu strehu (zapuh, Wächte) Lewis, Patterson i tri vodiča s njima: Nikola, Petar i Ivan Knubel, te su našli smrt u ledenjaku pod Lyskammom na talijanskoj strani. Isti slučaj se je opetovao 10./IX. 1896. kada su kroz sniježnu strehu na Lyskammu propali Dr. Günther i dva vodiča Imboden i Ruppén te su jednako našli smrt na ledenjaku s talijanske strane.

A ipak je sve bilo tako vanredno lijepo i zamamno, opijalo je svojom ljepotom i veličanstvom dušu čovjeka, potiskivalo je hladnj razbor i osjećaj pogibelji; vuklo, privlačilo čovjeka k sebi dalje i dalje sve više i više k visu zamarnog čistog bijelog brijega, koji se u eternom zraku kupa u bezmjernom svjetlu, sve čarobno neodoljivo privlači čovjeka — u nenadanu naglu smrt za slučaj najmanje nepromišljenosti. (Svršit će se.)

O opasnostima u planinama.

Marijan Malnar.

Lokve — Sušak.

Svrha je ovom predavanju, da drugove planinare upozorim na različne prirodne sile i zapreke, na koje mogu naići na planinama, a u drugu ruku da pružim, koliko mi je moguće, praktičan savjet, kako se mogu ukloniti pogiblima, koje im prijete na usponima, osobito na visokim i vječnim snijegom i ledom pokritim planinama.

Planinar ne smije da bude neupućen u elementima planinarstva, već treba prema onoj: »spoznaj sama sebe«, da ima pred očima načelo: »upoznaj planinu ili prirodu prije nego kreneš na njezino čarobno krilo; upoznaj sve njezine dobre i opasne strane.« A kako se dolazi do te spoznaje? Teorijom i uporedno praksom, koje moraju da budu u planinarstvu nerazdružive. To vrijedi osobito za početnike, jer je često neupućenost i neznanje jedan od glavnih uzroka pogiblima i stradanju u visokim alpinskim krajevima. O tom nam rječito govorи statistika planinarskih nesreća, što je godimice donose različni planinarski časopisi. U tom su pogledu poučni podaci, što ih je g. 1912. iznio švicarski list »L' Echo des Alpes«: Od 140 slučajeva smrtnih nesreća sa 165 smrtno postradalih lica u Alpama u g. 1912. bilo je 88 nesreća, koje je prouzrokovala nespretnost, lakoumnost, neupućenost samih planinara. Nastrandala su 33 planinara s toga, što su sami krenuli neupućeni u Alpe; 10 njih radi toga, što su se odijelili od svog društva; 10 zbog nespretnosti i neopreznosti; 8 njih, jer su poduzeli uspon u loše vrijeme; 7 njih, jer su krenuli na uspon na glasu opasan i zlokoban; 7 zbog nedovoljne i nezgodne opreme za Alpe; 5 njih, jer se nisu privezali na konop; 4 zbog toga, što kao početnici nisu uzeli vodiča. Od svih 140 slučajeva samo je 11 puta nepredvidljiva nesreća bila kriva propasti planinara, dok se u 45 slučajeva nije mogao ustanoviti pravi uzrok smrti. Uzmimo sada neke primjere iz novijeg doba i to sa najbližih nam Alpa, napose sa Triglavom, na kojem je dosad više odvažnih planinara postradalo, u većini slučajeva poradi lakoumnosti i neopreza.

Sigurno je mnogima još u svježoj uspomeni žalosna tragedija odvažnoga češkog mladića Kusya, koji je za nevremena na Triglavu zalutao i strovalio se niz glasovitu sjevernu stijenu pokraj t. zv. Luknje. Uspeo se na Triglav gotovo neopremljen, po zlu vremenu, sam samcat i bez poznavanja puta i smjera. U prošloj je godini Triglav imao opet 6 žrtava, među koje pripada i iskusni vodič Hlebanja iz Mojstrane, o kojem je bilo govora i u ovom listu.

Prigodom mog polaska u Julske Alpe, poglavito na Triglav (15.—20. augusta 1924.) nastradao je na njegovoj sjevernoj stijeni odvažan slovenski planinar i vrsni plezač Dr. Klement Jug.

Ovaj strastveni i vješti planinar uspeo se sretno na Triglav u neka 4slučaja po sjevernoj stijeni. Međutim od 15. na 16. VIII. pr. god. odlučio se ponovno na taj svoj opasni uspon. Zatekla ga gusta magla tako, te je na najtežem dijelu uspona izgubio orijentaciju, a posljedica toga bijaše crozan pad niz jezovite sure klisure. Kad sam 16—17. augusta kročio zajedno sa slovenskim planinarama kroz divnu alpsku dolinu Vrata spram Aljaževa Doma, te slušao o tome tragičnom događaju njihovo pričanje, obuzela mi dušu sućut za tim glasovitim slov. planinarcem, kojeg su razmrskani ostanci prevezeni tim istim putem par sati prije našeg pohoda na veličanstveni Triglav. A kasnije, kad smo doprišli do pod okomitu sjev. stijenu i stali se uspinjati strmom, klinovima osjeguranim stazom spram Praga, te nekoji planinari svratili naše poglede na prelaz Luknju, u neposrednoj blizini koje je postradao dr. Jug, bijaše nam svima nekud nevoljko pri duši, s tim više, što je iz njezina ždrijela suklijala gusta magluština, koja nas je doskora i obuhvatila u svoj sivi veo ko zlokobnim pandžama. — U prva dva slučaja, a po svoj prilici i kod ostalih, koje radi kratkoće vremena ne ču da nabrajam, krivo je nesreći preveliko pouzdanje samih pla-

ninara u svoje sile i nerazbor, da i ne govorim o nedostatnoj opremi. Jedino o ovom posljednjem slučaju moglo bi se dublje raspravljati, uvez u obzir veliku sposobnost postradalog planinara.

Neka mi se dopusti, da spomenem i neke moje lične slučajeve prilikom 3-dnevног mog prelaza preko triglavskog gorja, na kojem sam 4 puta gotovo životom stradao. Time ču naravno sam na sebe ponešto uperiti strjelicu, ali ne smeta, jer nitko se nije učen rodio, pa i navrsniji naš planinar, koji je eventualno proputovao i prešao sve vrhunce naše lijepo domovine, opet je samo novajlja, kreće li po prvi puta u krilo pravih Alpa.

17. augusta 1924., za vrijeme mučnog uspona, uz kišu i maglu preko okomitog, nekad zloglasnog Praga, koji je sada osjeguran željeznim klinovima, izgubio sam prilikom jednog zamaha, s kojim mišljah dokučiti uporište, ravnotežu i ako sam prije dobro promislio i opredijelio nogostaj. Bijaše mi odmah jasno, da sam učinio premali okret. Izgubio sam na taj način uporište s obiju strana, te ostao viseći samo o lijevoj ruci na jednom željeznom klinu, koji sam grozničavo obuhvatio prstima. Svu težinu tijela kao i prokisu planinarsku opremu osjetio sam u ručnim tetivima, ali nijesam popuštao; ruka postala je kano čelična i srasla o željezo. Za kratko vrijeme uspjelo mi naglom gimnastičkom kretnjom dohvati i desnom rukom željezni klin, a o tom i prvotno uporište za noge. Drugi ponovni zamašaj bio je naravno već bolje proračunan, te sam doskora mogao da dostignem svoje druge, koji su preda mnom poodmakli, ne znajući ništa o tome.

Drugi slučaj, premda na oko manjeg efekta, mogao je biti daleko kobniji po moj život, naime pad kamenom, koji se ispod nogu mog novog planinarskog znanca odronio sa visine. — To bijaše na t. zv. Hudourniku iznad Praga, kojemu već samo ime daje karakter, da je opasan sa svog kršnog klimavog kamenja. Kao novajlja u Alpama, usredotočio sam sve svoje misli na put, kojim se verasmo, ne opažajući što se iznad mene događa.

Kratak, oštar povik upozorio me, da svrnećem pogledom gore. Ispod nogu rečenog druga, koji je visoko iznad mene poodmakao, omaknuo se oveći kamen, i letio mi ravno na glavu.

Bio sam na odveć nezgodnom mjestu, da mu se ugnem, budući da sam se rukama hvatao željeznih klinova. Činilo se, kao da mi kamen juri ravno u lice. Ispustio sam stoga desnom rukom uporište, žečeći da ga u bridnom položaju dočekam. Nagnuo sam se zatim ledima natrag, htijući mu dati slobodan prolaz. Ali što se dogodilo? Kamen jurnuo meni iza leđa, tik kraj uha, tako da sam osjetio gibanje zraka poradi njegove neposredne blizine. Na sreću ostao sam gotovo čudom pošteđen, jer umjesto da mu se ugnem, ja sam mu se na taj način još više primakao. Neproračunanost u jednom i drugom slučaju mogla je biti kobna po moj život, pa da je slučajem došlo do katastrofe, zar da se onda baci krivnja na prirodu, koja je tu zapravo igrala samo pasivnu ulogu?

Isti taj planinarski drug, imenom Turk iz Jesenica kraj Ljubljane, kojeg sam za čudo toliko zavolio, bijaše par sati kasnije i opet skoro uzrok mojoj novoj nezgodi. Iz Stanićeve kuće, koja leži 2332 m na lijevoj visoravni između trig. ledenjaka i kotline Peklo, zaputili smo se nas dva na Kredaricu (2541 m), da uhvatimo veličanstveni zalaz sunca u Alpama, budući je jaki sjev. istočnjak naglo razbistrio alpsko obzorje. Prešli smo bez zapreka trig. ledenjak. uspeli se na vrh Kredarice, te spustili potom do Triglav. Doma (2515 m), gdje smo kratko vrijeme odsjeli. Na povratku našav se na rubu ledenjaka, htio je moj planinarski drug da prikrati put na Begunjski vrh (2461 m), koji leži na sjev. zap. strani $\frac{1}{2}$ sata od Stanićeve kuće, na taj način, da se spusti niz istočni rub ledenjaka u dolinu. traverzirajući na taj način put za rečeni vrh. Taj je silaz imao slijediti po uzoru mnogih planinara stoječke uz uporabu visokog alpskog štapa (Alpenstock). Učiniv par silaznih kretnja na ledenjaku, pozvao je i mene, da ga slijedim. Premda naučen na snijeg i led, ali pod drugim prilikama, ostao sam dakako dugo neodlučan, dok konačno na mnoga

njegova nagovaranja, naime, da je tu sada najbolja zgoda da se učim i priučavam raznim običajima Alpa, popustih u svojoj odluci. Moj drug bijaše već u dubokoj kršnoj vrtači, kad stupih na rub. Spustio sam se zatim u istome smjeru niz ledenjak, ali u zao čas. Moj obični kratki štap, koji upotrebljavam za planinarenja u našem pitomom Gorskem Kotaru, bijaše mi slaba potpora tako, te se naskoro okliznuh, jureći sve većom brzinom na oštре kršne stijene. Nisam ipak izgubio prisutnosti duha. U par navrata nastojao sam čvrsto ukopati pred sobom štap, ali se ovaj uvijek izmakao, nakon što me časovito stavio u kružno gibanje. Brzina rasla je svakim časom sve više; sa Begunjskog vrha, na koji se uspela jedna skupina od našeg društva, da također motri zalaz sunca, čuli se povici. Nesreća imala se predviđjeti u najkraće vrijeme; još par sekunda, i imao sam naletjeti na oštре bridaste stijene.

Sakupio sam poslednje sile. Desnom rukom obuhvatio sam čvrsto ručku mog štapa, da mi se ne omakne, a sa lijevom njegovu sredinu, te ga oštro namjestih, preda se, računao sam, i ako se štap iza toga omakne kao dosad, ipak će, da me časovito zaustavi, a onda sam spašen, jer sam pri kraju nagiba ledenjaka i suđar će izgubiti mnogo od svoje snage. I nisam se prevario: štap se pod utjecajem naglo zaustavljen težine dobrano savinuo, ali nije popuštao, pače ostao sam ukopan na istoj točki, osjetiv jedino jaki potres tijela. Moj drug bijaše sa par skokova do mene, ali mi njegova pomoć nije bila potrebna, jer sam sada mogao laganje i s manjom brzinom da se spustim u dol.

Kako bi se mogao prosudjivati ovaj slučaj? Držim da će mnogi reći, da je vrlo lakouman, dok ja tvrdim, da znači iskušavati svoje sile kao i biti otviše ponosan, da pokažeš bojazan s opasnosti, koju nijesi jošte u tančine pronikao. Primjećujem, da sam za vrijeme dalnjeg uspona na Triglav imao uvijek pred očima »okomiti Prag«, a kasnije pri silazu vječno gledao pod sobom strm »sklizak ledenjak«, t. j. bio i odviše oprezan, jer je iskustvo najbolji učitelj za budućnost.

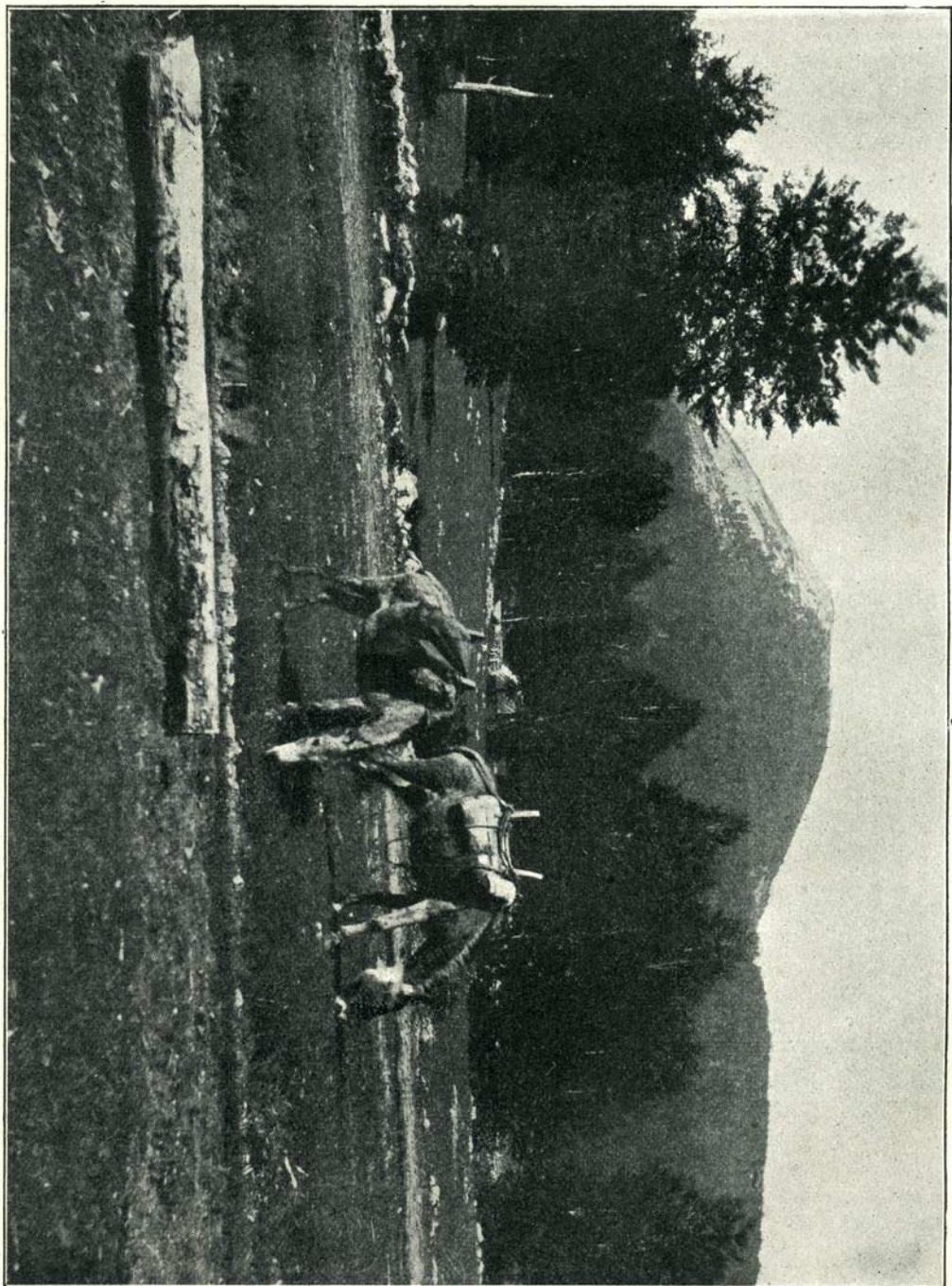
Medutim još jednom desila mi se neprilika na kršnoj sipini, kad smo se iz Vel. Triglava (2864 m) spuštali preko Malog (2725 m) u ključevima spram Aleksandrova Doma (2408 m). Osjetio sam na jednoj točci puta, da se sa čitavom podlogom pijeska spuštam lagano do nad strmu prosjeklinu, u kojoj je duboko vodio zabilazno naš put. Opazio sam, da se sa sve većom množinom razdrobljenog kamena, poput plaza, spuštam postepeno. Htio sam reagirati svojim okovanim planinarskim cipelama i štapom, ali to sve nije pomagalo. Ostao sam stoga miran i puštao, da me krš nosi sa sobom. Moj mirni položaj kao da je učinio da se bujica krša, naišav valjda na protuotpor, odjednom zaustavila. Naravno nijesam se uspeo istim smjerom na put, već traverzirao na njegovu najbližu točku, koju sam sretno dokučio. U tom slučaju pomogao mi hladni razbor, da se mirno prepustim sudbini, što bi se moglo isporediti postupku neplivača, koji našav se odjednom u vodi ispruži se mirno na njezinoj površini, jer što više neumjesnih kretanja učini, to će prije da utone.

Kod sva ova četiri slučaja samo je jedan, i to ovaj posljednji bio uvjetovan od prirode same, dok su ostala tri bila posljedice neopreznosti.

Nastojat ću sada da istaknem glavne smjernice, kako da se vladamo u prirodi ili bolje očuvamo od posljedica nesreće, uvjetovanih planinarskom neupućenosti. Kao prvo dolazi u obzir godišnja doba, u kojem krećemo na izlete. Usko s njome vezan je način, kako da se opremimo, jer nije svejedno, polazimo li na izlet ljeti ili zimi. O opremi planinara ne ću da potanje raspravljam, jer je to mnogima poznato već iz planinarske literature, a i svaki će po vlastitom iskustvu i razboru znati prosuditi već prema svojoj tjelesnoj otpornosti i navici, kako da se u pojedino god. doba odjene. Prevladava opće pravilo: ni previše ni premalo; ne odjevajmo se odviše lagano ljeti, dok se zimi čuvajmo pretoljih odijela. Jedno i drugo može da bude od posljedica po naš nutarnji organizam, koji će nam neizravno da prijeći normalne kretnje u prirodi i time prouzročiti eventualne nepogodnosti.

VEL. KAPELA: ZAGRADSKI VRH.

FOTO: VJ. CVETIŠIĆ.

Vremenske i terenske prilike potiču dalekovidnog planinara na oprez, pa stoga zahtijevaju kompletnost njegove opreme, u svako godišnje doba. Kao što nam je ljeti od velike koristi nepromočiva planinar, pelerina, kada se i najbistrije obzorje može za čas zastrti crnim oblacima, tako zimi cepin, krplje, dereze i t. d. imadu da nam budu stalni pratioci, pogotovu na višednevnim izletima. Govorimo u glavnome još uvijek o lakoj turistici, koja je ograničena na sredogorje i to od 600—2000 m, dok za visoku turistiku, koja nadilazi ovu visinu, mora da se imade na umu svaka možebitna okolnost zbog naglih vremenskih promjena, nevezanih o godišnje doba. Dosad napomenuto spada u objektivnu stranu planinarstva, a sad da spomenemo nešto o subjektivnoj, koju možemo razdijeliti u dvoje: zasebno i skupno planinarenje.

Polaziš li sam na planinu, mora u prvoj redu dati bude dobro poznat smjer puta, ako nijesi dovoljno upućen u čitanje geografskih karata; inače samo u pratinji vodiča. Nosi sa sobom uvijek prvu pomoć, jer nije sigurno, hoćeš li naići na koga na putu. Za svaki slučaj ponesi već prema potrebi sredstva sigurnosti. Kad se vereš uz strminu, ispituj najprije uporište za noge, pa zatim ono, na koje se imaš pridići rukama. Od kolike je to važnosti, ne treba da spominjem, jer je možda mnogi od vas upoznao važnost ove tvrdnje.

Ne gledaj na visokim prolazima ili sa strmog ruba u dubine, ako ne možeš stalno računati na jakost svojih živaca s obzirom na vrtoglavicu, jer za to treba mnogo vježbe. Ako si na skupnomet izletu, ne bacaj kamenja s visoka, jer možeš time nanesti svome planinarskom drugu veliko zlo, a to se može također preporučiti kod zasebnog planinarenja, jer ne možeš nikada znati, ne prolazi li pod tobom kakav planinar. Sličan slučaj desio se baš prilikom prvog počoda našeg bivšeg kluba »Runolist« na Risnjaku, gdje je jedan izletnik malne životom platilo s neopreznog bacanja kamenja svog na povišem mjestu stajećeg druga.

Uspinjaš li se u društvu uza strm krševit teren, pazi uvijek na kretanje svoga prednjaka, te ne možeš li ga uzastopce slijediti, puštaj uvijek između sebe i njega oveći razmak, da se možeš za vremena ukloniti eventualnom padu kamena.

Ako si početnik ili prvi put na jednom izletu, ne dijeli se od glavnog vodstva, jer ćeš lako zalutati. Po lošem vremenu ne poduzimaj izleta, a zatekne li te na njem, prekini dalji put, ako nije to skopčano s većim posljedicama, jer je zlo vrijeme najgori neprijatelj izletnika i planinara; ono ih učini slijepcima sred mnoštva pogibli, koje u planinama u takvima prilikama na njih vrebaju.

Time sam naveo samo neke važnije točke, koje bi mogle biti planinarima glavna uporišta, kako da se vladaju na izletima, dok bi se inače dale o tome napisati čitave knjige, koje bi i opet pokazivale po koji nedostatak, jer svaka nesreća kao individualna stvar, imade da se prosuđuje sa posve novog stanovišta, ona ima da bude nova poduka i opomena drugima.

A što da spomenemo o pogiblima u nizinama?

O tome dalo bi se mnogo raspravljati. One se dešavaju svakog dana i časa, pa prema tome svraćaju na sebe samo časovitu pažnju. I baš zato, što su vjerne pratilice sviju dolinskih stvorova, prelazi se preko njih kao običajnih stvari. A postrada li planinar u planini iz bilo kojeg mu drago uzroka, onda se odmah nađe dosta kritike ne samo kod neukih već i inteligentnijih ljudi, koji nemajući dovoljno pojma ili smisla za planinarstvo, znaju često odsuditi: »Što je tražio, to je i našao.«

Zašto se nesreća u planinama tako markantno opaža? Odgovor posve jednostavan i razumljiv: zato, što je kud i kamo rjedi slučaj od onih svakidašnjih u nzinama, koje te mogu snaći i u tvome vlastitom domu. Kad bi se postavio razmjer između jednih i drugih nesreća, otpao bi na one u visinama tek po koji postotak, koji bi i opet trebalo analizirati, je li uvjetovan od prirode same, ili je nastao vlastitom krivnjom dotičnih planinara.

Pri završetku hoću da naglasim s obzirom na gore napomenuto, samo jedno: Ne iskušavajmo odviše svoje tjelesne sile kao i prirodu samu, već primajmo od nje

ono, što nam milostivo dijeli. Približavajmo se k njenome planinskom hramu spremni i sa strahopočitanjem, iz ljubavi za nju, a ne tek iz težnje za svjetskim rekordima, jer će nas prije ili kasnije stići njezina pravedna ali i oštra kazan.

Hoćemo li unatoč opasnosti i nadalje u planine?

Držim, da će svaki pravi planinar s odvažnošću i oduševljenjem reći sa mnom: »Da, hoćemo, da se tjelesno i duševno čelićimo, jer nam je u planini naš drugi dom, u kojem se blaženo osjećamo mnogo sigurniji i sretniji nego u nizinskoj buci i metežu.

Opasnost od groma u planinama.

Tko se mnogo penja po visokim planinama, jamačno ga je koji put zadesila nezgoda, da je dospio u olujni oblak i pri tom doživio jezovit prirodnji pojav, poznat pod imenom »Ilijina svijetla«. U vrijeme ljetne sparine znadu se katkada na alpinskim vrhuncima ili snježnim poljanama iznenada navući gusti i niski oblaci, iz kojih sijevaju munje s grmljavinom, a ovu obično prati kiša, solika ili tuča. Približavanje takve oluje planinar poznaće po tome, što se u željeznim dijelovima cepina čuje neko zujuće, a iz vršaka prstiju, nosa i ušiju počinju vrcati električne iskre uz oštar zadah paljevine. Ako je planinar na domaku takvom oblaku, dobro je, da mu se što brže ugne i potraži sigurno sklonište, jer on u sebi »teške biće krije«. Ali ako ga olujni oblak iznenada opklopi, neka smjesti zamota cepin u rubac i odbaci sve, što ima od željeza na sebi, pa što brže pohiti pod kakvu najbližu spilju ili pećinu, a gdje takove blizu nema, neka legne potruške na zemlju. Ako je blizu željezna žica ili kakav klin, neka se odmakne od njih što dalje može. Takova oluja traje obično tek nekoliko minuta i za njom vrlo često slijedi lijepo vrijeme. Panički strah i trenutačni potres živaca najmanje je zlo, što ga takva oluja zadaje planinaru. Mnogo je teža nesreća, ako ga oštine jači grom, koji mu može na sat dva uzeti svijest, izraniti tijelo, razderati i zapaliti odijelo i planinara niz strminu baciti; a da ima od groma i smrtnih slučajeva, poznato je iz iskustva. Kako da se zaštитimo od opasnosti groma u planinama? Na ovo pitanje donosi neizravni odgovor jedan opis u planinarskom časopisu »Mitteilungen des DÖAV«, gdje se prikazuje ovaj izvanredni slučaj sa Dachsteina (2992 m): Dne 11. rujna 1924. oko podne, vraćale se dvije skupine planinara sa vrha Dachsteina u planinarsku kuću pod vrhom, t. zv. Simonhütte. Članovi jedne i druge skupine bili su povezani na užetu. Na silazu ih zateče jaka oluja, za koje se prva skupina nalazila na strmoj pećini, niz koju je put osiguravan željeznim klinovima i brodarskim užetom, dok se druga skupina iza prve spuštala niz strmo snježište. U ovoj se drugoj skupini nalazila jedna starija (od 50 god.) gospoda-koja je imala dugu suknju, debeo haljetak i vuneni rubac na glavi. Iz olujnog oblaka stala je najprije padati tuča, a onda zabliješti prva munja, praćena jakom grmljavinom. Planinari se ukoče od straha i hoće da pospješe silaz, ali ih je munja tako omamila, da se ne mogu maknuti s mjesta. Kad su im se nakon 2–3 minute sile opet vratile, pohrle nizbrdice, da što prije izidu iz doseg-a olujnog oblaka; ali nakon 5 minuta udari drugi grom tako silno, kao da se ruši sam Dachstein. Planinari osjete trzaje po cijelom tijelu kao kod elektriziranja, izgube svijest i strmoglave se više metara niz strmu pećinu, kod čega su svi zadobili ozlede i ogrebotine, a odijelo im bilo od groma što oprženo, što izderano. Tek nakon jednog sata počela im se vraćati svijest, ali svi su osjećali boli u udovima i zglobovima, a dvjema gospodama bile su kao uzete one ruke, kojima su se u času groma držale za brodarsko uže, a to valjada zato, što je uže djelovalo kao gromovod. Druga skupina na snježištu manje je stradala od groma; za kratko se vrijeme oporavila od nesvjijesti i omamljivosti, tek je jednoj gospoji bila kao uzeta jedna noga za vrijeme silaza do planinarske kuće i jedan je gospodin zadobio opržinu na ruci. **A značajno je, da je prije spomenuta gospoda sa vunenim rupcem ostala posve neozlijedena i da je za jednoga i drugoga groma osjetila u tijelu samo laki udarac, po svoj priliici zato, što je njezina odjeća služila kao izolirajuće sredstvo i zaštita od groma.**

Kad je ta druga skupina na silazu stigla na spomenutu strmu pećinu, ugledala je jezovit prizor: vođa jedne na užetu privezane partije ležao je nauznak na svojoj ženi na kraju jedne pećine, i to oboje s glavom prema dolje, a kraj njih druga gospoda. Žena vode držala je grčevito desnom rukom kraj brodarskog užeta, čemu se jamačno ima zahvaliti, da se je ovo troje u padu zaustavilo i tako od propasti spasilo. Nekih 20 metara ispod toga mjesta nadioše vođu druge takve partije oborena u usjeklini između jedne stijene i hridine, a 10 metara niže ležala je na istome užetu privezana jedna gospojica, dok je treći član, jedan mladić, visio na užetu kojih 10—12 metara niže nad jednom izbočenom stijenom. Unesrećeni su malo po malo dolazili k svijesti, i stali jedni drugima pomagati, da se izbave iz opasna položaja. Na silazu do planinarske kuće zapadali su na mahove u grčevit plać, a kad su teškom mukom stigli u kuću, većinu je njih stala tresti groznica, a jednoga od njih tako jako, da su ga jedva držali na postelji. No do drugoga dana svi su se tako oporavili, da su mogli zajedno sići u dolinu i kući se vratiti. Za osam dana bili su opet svi čili i zdravi, a samo su noću neki od njih na mahove osjećali trzanje.

P—č.

Naše slike.

Zagradski vrh. Put što vodi preko Ličkog polja i zakreće kod kapelice Marije Snježne pod Bukovlje, prolazi kroz romantične gorske krajeve, livade i pašnjake, što ih s obiju strana zatvaraju gусте šume Velike i Male Viševice, Velikog Strimeža, Planjave, Zagradskog vrha i Treskavca. Nakon 2 do $2\frac{1}{2}$ sata dolazi se do široke gorske livade i pašnjakā na Ravnom na visini od 800 m, na kojima su Primorci podigli više pastirskih kućica, a usred livade stoji još dobro uščuvana »carska kuća«, kako ju nazivaju čobani, danas

šumarska kuća, koja bi mogla izvrsno poslužiti zimi našim skijašima, jer imade u okolini prikladnoga »ski terena«. — Sa sjevero zapadne strane zatvara taj široki gorski pašnjak Zagradski vrh (1.185 m) s jedne strane obrastao šumom, a sa primorske gol i kamenit. Pristup je do njega lagan, a sa vrha široki vidik na sve istaknute vrhove Vel. Kapele, od Rišnjaka, Snježnika do Medvedjaka, Viševice, na Učku, Velebit, na Kvarnerski zaljev i otok Krk.

C-č.

Sjeverni dio Lubenovca. Opis u čl. Lubenovac.

Rad podružnica HPD.

Podružnica »Runolist« u Lokvama držala je 26. travnja o. g. svoju 3. glavnu skupštinu u prostorijama tamošnje pučke škole. Prije same skupštine držao je predsjednik g. Marijan Malnar, bank. činovnik, zgodno poučno predavanje »O opasnostima u planinama«, koje donosimo na drugom mjestu. U svom pozdravnom govoru predsjednik ističe činjenicu, da se planinarski pokret i promet stranaca počeo vidljivo širiti u Gorskem Kotaru. Podružnica je i uz razmjerno malen broj članova i skromna sredstva čvrstom voljom i promišljenim radom u ovo kratko vrijeme razbudiла smisao za planinarstvo i učinila, da se strani planinar i izletnik osjeća danas u ovom kraju kao kod kuće, jer viđi, da je okružen elementom, koji ga motri ne tek kao nešto osebujno već kao dobro došlog gosta, kojemu će u svemu drage volje da ide na ruku. To se postiglo planinarskom propagandom, investicijama, markiranjem puteva, skupnim izletima, sastancima, pre-

davanjima i to za domaći svijet, a pismenom reklamom za širu javnost; jednom riječi: podružnica je nastojala u svemu zadovoljiti društvenoj svrsi i više nego su to novčana sredstva dopuštala. To je tekovina, koju valja čuvati i uvećavati, vrednota, koja je tražila a i tražit će mnogo pregaranja, samozataje i požrtvovnosti, čvrst planinarski oslon, o koji se kršila svaka suprotna struja. Tako je dosadašnji društveni odbor unatoč svim potencijalima stvorio čvrstu podlogu za dalji rad i šire planinarske pothvate.

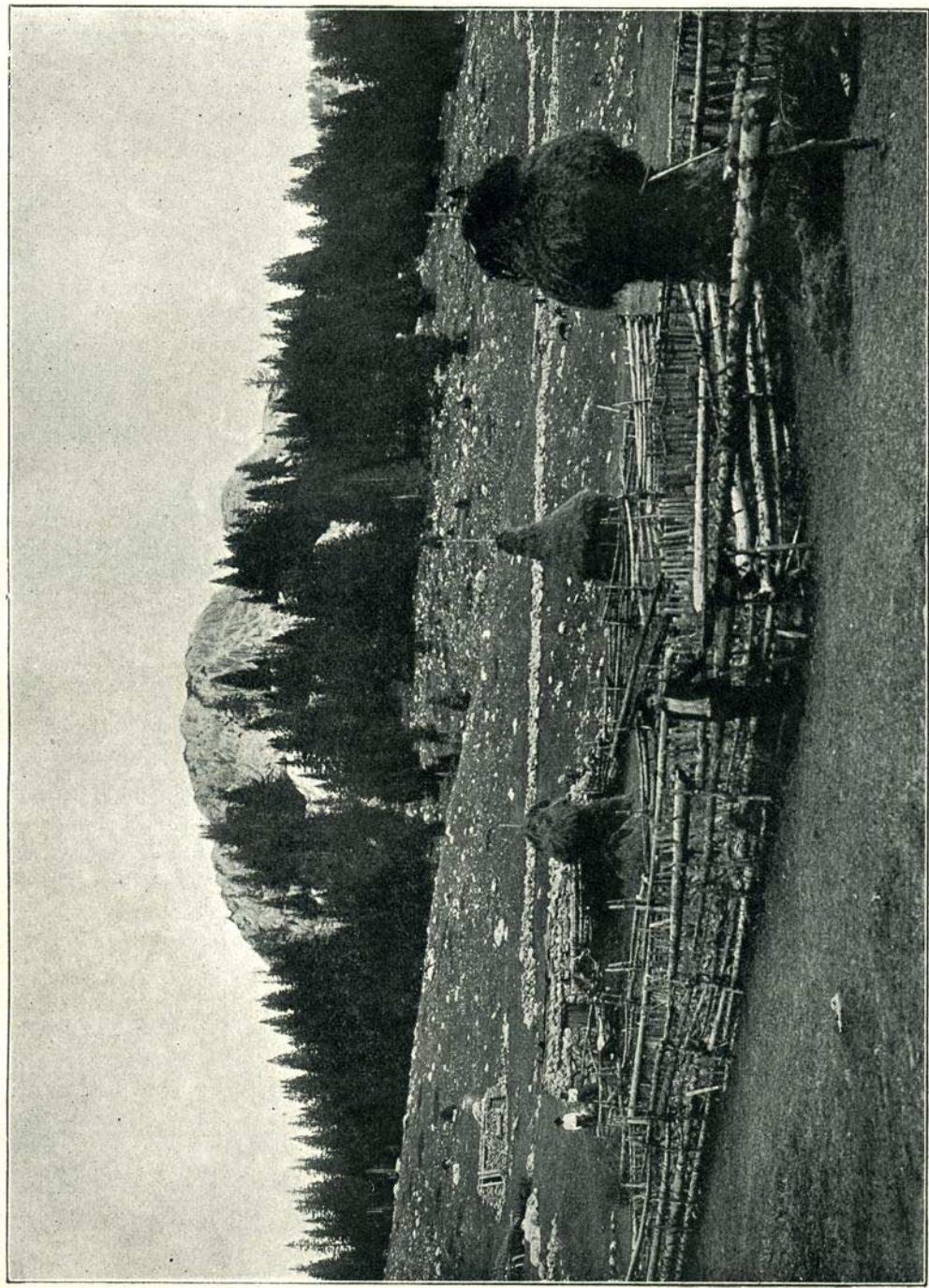
Društveni tajnik g. Ivan Lavar izvješćuje o radu u g. 1924.: društveni su izleti priređeni na Klek, Bijele Stijene, Veliki Pliš, Slavici, Medvedak; nekoliko je članova izvelo izlete na Suhu vrh (1350 m), u dolinu Kupe, Jelenec (1442 m), Bitoraj, Lisištu (1185 m) i Šiju (1234 m) u Istri. Društveni predsj. g. M. Malnar izveo je uspone na »Jesenovicu« (1338 m) i »Fratrovac« (1106 m) nad Grobničkim poljem, Triglav u Julijskim Alpama, Pla-

tak—Snežnik—Lazac—Rišnjak—Smrekovac i Suho (Trstenik 1243 m). Zimski se šport proširio u području oko Lokava, napose na previji Slemenu (879 m) i obroncima vrha Špičunka. Investicije bile su ove: podružnica je obnovila i popravila markacije u čitavom području prirodnog perivoja Golubinjaka i njegovih spilja, i to od Belvedera preko golubinjačke gloriete i Golubinje spilje u Ledenu spilju te varijantu Paklena vrata i podigla neke natpisne ploče. Nadalje je označila i uredila put na vrh Slavica (1120 m) preko zaselaka Pod-sleme i Slavica Dolnja, te tako otvorila planinarsku jednu novu, gotovo nepoznatu planinu. Usto je obnovila i popunila markaciju na Bitoraju (1385 m) od Jožine plane na vrh i izvela sve do mjesta Vrata. Na Risnjaku se izvode markacije ove godine. Da se postigne što veća intimnost i uži dodir među članovima, držali su se sastanci i zabave; tako je 21. IV. ov. god. bilo intimno planinarsko veče u gostioni g. Šmidu uz svirku vlastitog orkestra. Na koncu ističe zasluge bivšeg ravn. učitelja Kesnera za napredak podružnice i predlaže, da mu skupština izrazi hvalu i priznanje za njegov požrtvovni rad.

Blagajnik g. P. Malnar izvješćuje o materijalnom stanju podružnice: prihod je iznosio Din 1.999,25, članarina od 27 članova Din 675. Podružnica je pretplaćena na 12 primjeraka društvenog glasila »Hrvatski Planinar«. Na markacije izdala je Din 207. Porast imovine u g. 1924. Din 101,50. U g. 1925. ima podružnica 31 člana. U upravni odbor birani su ovi članovi: predsjednik Marijan Malnar, tajnik ing. Dragutin Kajfež, blagajnik Ivan Levar, odbornici: Petar Malnar i Albert Pintar; u nadzorni odbor: Blaž Kruljac, Klement Malnar, Mihajlo Suknić. Poslije izbora izneseni su ovi predlozi: predsjednik M. Malnar predlaže, da se na najvišem okolišnom vrhu Spičunku (1006 m) nad Lokvama, odakle se vide Kamničke Alpe i vrhovi Gorskega kotara, podigne piramida, za koju bi dala sredstva podružnica, općina Lokve, imućnici domaći i eventualno središnjica. Predlog je prihvaćen, pa će se u tom smislu podnijeti molba općinskom poglavarstvu. — Nadalje zaključeno je, da će se ove godine konačno uređiti vrh Slavice i prokrčiti visinska glavica. Primljen je i predlog g. I. Levara, da se priredi planinarska javna zabava u Golubinjaku, da tako podružnica namakne sredstava za potrebne investicije. Na koncu je predsjednik zahvalio za ponovno iskazano povjerenje i izrazio nadu, da će se podružnica »Runolist«, koja već sada slovi kao prva u Gorskem kotaru, pod novom upravom dokora

dići do visine naprednih posestrima širom naše domovine i »da će kao dosele biti desna ruka svoje Matice HPD-a u Zagrebu, koja s obzirom na svoj uspješni 50-godišnji rad zasljužuje svako povjerenje te ga punim pravom može i da traži od svojih podružnica«. Svoj je govor završio ovim riječima: »Budimo planinari, ne tek po imenu, već u potpunom smislu; ne samo vanjštinom, već i po srcu, jer samo kao takovi osjećat ćemo zadovoljstvo i lakoću pri našem budućem radu i biti od koristi čitavom našem hrvatskom planinarsству«.

Podružnica »Velebit« na Sušaku držala je svoju 2. redovitu godišnju glavnu skupštinu u prostorijama više djevojačke škole. Predsjednik g. dr. Dinko Vitez ić u pozdravnom je govoru istaknuo radosnu činjenicu, da je sušacka podružnica HPD u razmijerno kratkom djelovanju pokazala lijep napredak dosegnuvši u ne pune dvije godine od početnih 11 članova znatan broj od 153 člana, od kojih opet lijepi broj sudjeluje u radu društva. Taj uspjeh ima se pripisati utjecaju planinarske ideje i prednostima, što ih njegovanje planinarstva svakom pojedincu pruža. Nema sumnje, da se samo na našim divnim planinama nalazi čista ljepota prirode i da su nam one podobne dati savršeni estetski užitak. Planinarenjem osim toga upoznajemo rođenu grudu, jačamo i krije pimo duh i tijelo izmoreno dnevnim napornim radom, te se učimo ustrajnosti i uzdržljivosti, koja su svojstva tako potrebna u današnjem životu. U općem poratnom metežu, gdje su grubi materijalizam i egoizam gotovo nadjačali sve plemenitije ljudske težnje i porive, baš je planinarski pokret osobito podesan, da nas vrati prirodi i idealnijem shvaćanju života. Zato planinarstvo vrši važnu kulturnu zadaću u svakom narodu. — Zatim se govornik osvrće na 50 godišnji jubilej HPD-a i na rad podružnice u prošloj godini i prikazuje u glavnim potezima program budućeg njezina rada. Treba nastaviti budenje smisla za domaću prirodu u najširim redovima pučanstva, napose među omladinom, i u tu svrhu priređivati što češće izlete, držati prikladna predavanja s projekcijama slika, nastaviti markiranje putova, sagraditi planinarsko sklonište na Obruču. Na koncu ističe važan položaj sušacke podružnice, koja djeluje na granici dviju država, a kao područje svoga rada imade zanimljive planine primorskoga Krša, Gorskoga kotara i Velebita, i poziva sve planinare, da zborom i tvorom porade oko širenja planinarske ideje.

SJEVER. VELEBIT: SJEVERNI DIO LUBENOVCA I PAVIĆA KUK.

FOTO: Dr. A. SIMENOVIĆ.

Iz izvješća tajnika g. Naglića se razbira, da su od prošle glavne skupštine primljena 84 nova člana i da podružnica sada broji 153 redovita člana i 6 utemeljitelja, ukupno 159. Prijedeno je 40 društvenih izleta sa po prilici 560 izletnika, i to na ove planine i krajeve: «Obruč, Klek (primorski), Bitoraj, Učka, Skradski vrh, Snježnik, Fratar, Jelenac, Risnjak, Trstenjak, Suhu vrh, Kamenjak, Medvednica, Medvedjak, Bjelolasica, Izvor Rječine i Ličanke, Zeleni vir, a od većih izleta Triglav i Plitvička jezera. Za vrijeme izleta članovi su markirali Kamenjak i Obruč, posljednji sa dvije strane: sa Kačjak - jarka i sa puta prema Klani. Podružnica je 24. II. o. g. priredila društvenu zabavu za fond planinarske kuće na Obruču, koja vrlo dobro uspjela. U krugu društvenih foto-amatera i inicijativom člana g. T. Mateljana osnovana je foto-sekcija, koje članovi na izletima prave snimke i tako društvu pribavljaju zbirku lijepih fotografija. Zaslugom pročelnika te sekcije g. T. Mateljana, koji je izradio niz dijapozitiva, podružnica je priredila vrlo uspjelo predavanje uz projekciju slika.

Blagajnik g. R. Golubović u svom izvješću ističe lijep porast članova, ali ujedno žalosnu činjenicu, da je odbor morao isključiti nekolicinu članova, koji nisu redovito uplaćivali članarine. Od članarine i prihoda od zabava stvoren je fond za gradnju planinarske kuće na Obruču, a taj iznosi Din 15.000 i koristonosno je uložen. Ta se gradnja nije mogla ove godine provesti, jer je proračunana na oko Din 60.—70.000, a podružnica sada raspolaže sa svotom od po prilici D 21.000; ali ima nade, da će se u skoro vrijeme prikupiti nužna svota i pristupiti gradnji.

Po tom je izabran novi odbor sa predsjednikom g. dr. D. Vitezićem, kako je već javljeno u prošlom broju našega lista.

Podružnica »Lovnik« u Vrbovskom držala je 17. V. o. g. svoju glavnu godišnju skupštinu, u kojoj je izabran ovaj upravni odbor: predsjednik Antun Pavlić, tajnik Ivan Kostelić ml., blagajnik Ivan Štiglić; odbornici: Josip Rožman i Stanislav Majetić; nadzorni odbor: Jakov Novak, Nikola Hajdin i Edo Heski. Na skupštini se raspravljalo o pravilnom i solidnom radu oko unapređenja planinarstva u smislu društvenih pravila. Novi se odbor dao odmah na posao i stao ubirati zaostalu članarinu, te je za kratko vrijeme uredio račune, odaslavši središnjici dužnu trećinu članarine. Ujedno se latio sustavna rada oko širenja planinarske misli i 14. VI. poduzeo sa članovima uspjeli izlet na Klek. Skoro će se izvesti markacije šumskog

puta na goru Kozarac, što se dominantno izdiže na jugozapadnoj strani Vrbovskog.

Podružnica »Bjelašnica« u Sarajevu držala je 28. III. o. g. svoju II. glavnu godišnju skupštinu, kojoj je predsjedao odbornik g. Ilija Dizdarević kao zamjenik predsjednika, koji je u jesen g. 1924. premješten iz Sarajeva. Tajnik g. I. Rendeo izvješćuje o društvenom radu, ističe proslavu 50. godišnjice društva, koja je ovršena 5. VII. 1924. svečanim skupom u Hrv. klubu uz sudjelovanje 79 hrvatskih planinara, gostiju iz Zagreba, Karlovca, Ogulina i Petrinje, izaslanika svih sarajevskih hrvatskih i planinarskih društava. Sutradan 6. VII. krenulo je oko 40 gostiju i članova na izlet na planinu Bjelašnicu (2062), gdje su na vrhu u observatoriju izletnici počašćeni okrepom. — Podružnica je u prošloj godini priredila 15 zajedničkih izleta u bližnju i dalju okolicu Sarajeva, na kojima je sudjelovalo oko 220 lica. Markirala je dva oveća puta (oko 50 m duljine) na planinu Bukovik i dalje do slapa Skakavca, zatim ispod planine Motke do Želj. postaje Ljubina. Članova je bilo 95. i to 78 s potpunom članarinom i 17 (daci) s polovičnom. Zimi su se držali redoviti društveni sastanci svakog petka u restauraciji »Zagreb«. Pretplatnika na »Hrv. Planinar« bilo je 25, i to 15 daka i 10 redovnih članova. Prve je godine podružnica imala 27 članova, a u drugoj 95; u prvoj je deset bilo izleta sa 150 osoba, u ovoj 15 izleta sa preko 200 osoba; u prvoj je bilo 10 pretplatnika na »Hrv. Planinar«, u ovoj 25. Upisnina i članarina u prvoj je godini iznosila D 472.50, u ovoj Din 2.472.50. Odnos prema matici društva kao i prema sarajevskim planinarskim društvima bio je srdačan. Tajnikov i blagajnikov izvještaj primljeni su jednoglasno i odboru odglasan apsolutorij. Za predsjednika je izabran g. dr. Dragan Turković, sudb. nadsavjetnik, a ostali odbor u glavnom biran ponovno.

Podružnica u Petrinji držala je 26. o. g. svoju godišnju glavnu skupštinu. Tajnik g. M. Filjak izvjestio je o društvenom radu podružnice, koja je prije 3 godine osnovana. Taj se rad sastojao u propagiranju planinarstva i organiziraju zajedničkih izleta. Propagiranje se vršilo životom riječi i budnjem smisla za planinarstvo, širenjem glasila »Hrv. Planinar«, osnutkom planinarske knjižnice, oglašivanjem društvenih vijesti i izleta u mjesnim novinama i društvenim sastancima. Podružnica je priredivala izlete gotovo svake nedjelje i blagdana u okolinu, a ljeti više izleta u Sloveniju, Plitvička jezera, Klek, Primorje, Ozalj i dr., u kojima je sudjelovao lijep broj članova.

U svemu bilo je preko 100 izleta, a većinu njih je vodio neumorni predsjednik g. prof. Stahuljak. Društvo je imalo u g. 1924. 71 člana, i to 55 redovitih i 16 daka, koji plaćaju polovicu članarine. Podružnica je izradila ovaj program rada u god. 1925.: markaciju putova u okolini Hrastovice; podignuće drvene piramide na brdu nad Sv. Duhom (415 m) uz pripomoć slunjsko-banskih imovnih općina; izdanie »Vodiča za Banovinu«, što ga je sastavio društveni predsjednik prof. Stahuljak. Tajnikov i blagajnikov izvještaj primljeni su jednoglasno. Nato je izabran ovaj upravni odbor: predsjednik Vladimir Stahuljak- profesor učitelj škole, tajnik Matija Filjak, učitelj vježbaonice, blagajnik Ivan Valenta, bank. činovnik; odbornici: Ljuba Ivandijija, priv. učiteljica, Franjo Himbele, trgovac; nadzorni odbor: Matej Mesarić, profesor, Edo Šteiner, sudb. vijećnik, Gabrijel Toplak, sudb. vijećnik. Na glavnoj skupštini podružnica je primila novo ime: »Podružnica HPD »Zrin« u Petrinji.

Podružnica Plešivica u Jastrebarskom držala je glavnu skupštinu 19. VI. o. g. Podružnica broji 60 članova. Predsjednik I. Brkić u svom je govoru istaknuo, kako namjerava podružnica poduzeti korake da dobije besplatno zemljište na Japetiću za gradnju planinarske kuće, jer je grof Erdödy prodao svoja imanja zemljšnjoj zajednici Jastrebarskom, koja je već stavila u izgled da bi podružnici poklonila nužno zemljište, a eventualno i drvo poklonila. Čim se izvrši kupnja, podružnica će zamoliti, da joj se nužno zemljište i potrebna grada daruje, a onda će se dati na sakupljanje novca i materijala, da bi mogla tu namisao ostvariti. Isto tako moglo bi se skromno sklonište naćiniti na Okić-gradu, koji će takodjer sada pripasti z. z. Jastrebarskom. Tu je namisao skupština prihvatala s oduševljenjem. Podružnica je preuzeala dužnost, da plaća 50 dinara na godinu za lugara za čuvanje piramide na Plešivici, dok jednaki iznos daje podružnica »Japetić« u Samoboru, a središnjica 100 dinara u istu svrhu. Podružnica je izvela 11 izleta: na Skradski vrh, Risić, Zvornik, Bitoraj, Zeleni vir, Brod na Kupi, Muževu ližu u Gorskem kotaru; nadalje na »Glavicu« kraj Tihočaja u Samoborskim gorama, gdje je tom zgodom pronađena čestica na vrhu te planine, što ju je pok. barun dr Geza Rauch poklonio planinarskom društvu. Poduzeti su koraci, da se to zemljište u gruntovnici prenese na HPD. Dva su člana sudjelovala u izletu na Košut-grad

i Jelengrad u Moslavini. Osim toga bilo je više manjih izleta na Okić, Plešivicu, Japetić, Oštrc. Tri su člana poduzela uspon na Samarske stijene i sjeverni dio Bijelih stijena sa zapadne strane i poslije toga na Dinaru. Neke je izlete vodio predsjednik središnjice i član podružnice dr. I. Krajač, a ostale predsjednik podružnice Josip Brkić. Predsjednik čita historijat podružnice, što je poslan središnjici za jubilarni broj »Hrv. Planinara«, u kojem nije izašao (Radi ponanjanja prostora, a izaći će naknadno; — primj. uredništva). Tokom godine istupilo 7 članova, a trojica su umrla, dok je novih primljeno 11. Prestali su držati »Hrv. Planinar« 4, a kao novi pretplatnici pristupili druga dvojica. Iz izvještaja blagajnika Novakovića se razbira, da je prihod iznosio Din 3920.25, a izdatak Din 2729.50; ostatak D 1190.75. Član nadzornog odbora dr. Ljudevit Čorak izvješćuje, da su knjige u potpunom redu, i predlaže odrešnicu, što se prima. Zaključeno je, da se Din 500 sada uloži u štedionicu za snovanu gradnju kuće na Japetiću, a ako do nje ne dodje, ima se veći prinos namijeniti planinarskom domu u Zagrebu. Odbor je ostao isti, koji je lani biran na dvije godine.

Podružnica »Strahinjščica« u Krapini držala je glavnu skupštinu 23. V. o. g. Broj članova koncem bio je ovaj: utemeljitelja: 6, redovitih članova: 43, podmlatka: 25; ukupno 74. Glasilo »Hrv. Planinar« držala su 23 člana. Izleta je predjeno 6, i to 3 na Brezovicu, 1 na Donatsku goru, 1 na Strahinjščicu, 1 na Trakoščan. O praznicima vodio je predsjednik V. Mahorić na izlet naraštaj (7 gimnazijalaca) ovim putem: Čakovec — Maribor — Prevalje — Črna — Bela Peć — Luče — Robanov kot — Ojstrica — Škarje — Planjava — Kamničko sedlo — Kamnička Bistrica — Grintavec — Kokra — Jezersko — Javornik — Begunjščica — Zelenica — Visoki Stol — Golica — Dovje — Planina — Izvor Save — Aljažev dom — Prag — Triglav — Sedam jezera — Bohinjsko jezero — Bled — Jesenice — Ljubljana — Celje — Rogatec — Krapina. Predsjednik i nekoliko naraštajaca markirali su put preko Starog grada — Sušelj brega na Strahinjščicu. Podružnica je imala primitak: D 3882.50, izdatak: D 1350.10; ostaje: Din 2532.40. U novi su odbor izabrani jednoglasno: Vilko Mahorić, predsjednik; Milivoj Strižić, tajnik; odbornici: Hirš Mirko; Roth Adolf; nadzorni odbor: Ivan Plasaj, Vilim Šrenger, dr. L. Abran; blagajnik: Mirko Pažur.

Planinarske vijesti.

Planinarska konferencija. Na poziv »Hrvatskog planinarskog društva« središnjice u Zagrebu držala se u nedjelju 27. VI. o. g. u hotelu »Esplanade« konferencija delegata planinarskih društava, u kojoj su sudjelovali: gg. Makso Horvatin za SPD u Ljubljani, prof. J. Ravnik za turistovski klub »Skala« u Ljubljani, Dragutin Paulić za »Srpsko planinsko društvo« u Beogradu, Branimir Gušić za »Frušku goru« u Novom Sadu, Josip Pasarić za »Društvo planinara u Bosni i Hercegovini«, Antun Južnić za društva: »Kosmos«, »Prijatelj prirode« i »Romanija« u Sarajevu; dr. I. Krajač, Josip Pasarić i dr. Z. Prebeg za HPD u Zagrebu.

Predsjednik dr. I. Krajač kao sazivač pozdravio je delegate i istaknuo svrhu sastanka, da se u prvom redu odredi odnošaj planinarskih društava prema novo osnovanom, »Jugoslavenskom Touring-klubu«, kojega potpredsjednik g. dr. Č. Žižek, šef odsjeka za turizam u ministarstvu trgovine, takodjer prisustvuje ovoj konferenciji. G. dr. Žižek zahvaljuje na pozdravu, ističe važnost i zasluge planinarstva za širenje turizma, koji je važna privredna grana u ekonomskom životu, i želi, da planinarska društva nadju bazu za intimnu i bližu suradnju sa Touring-klubom.

G. dr. Z. Prebeg kao izaslanik HPD-a izvješće o konferenciji, što se je držala 27. i 28. travnja o. g. u Beogradu u svrhu dogovora za osnivanje »Jug. Touring-kluba« i ističe pojedine ustanove nacrta pravila toga kluba, koje po njegovu sudu diraju u autonomiju i imovinu planinarskih društava. Jug. Touring-klub trebao bi da bude središnjica za unapredjenje turizma i športa u smislu drugih evropskih sličnih udruženja, a planinarska društva moraju da čuvaju svoju samostalnost i mogu biti samo ravnopravni suradnici i pomagači Touring-kluba.

Nato je g. dr. Žižek u podujem govoru razložio pravila i zaključke osnivačke skupštine »Touring-kluba« od 1. VI. o. g. u Beogradu i među ostalim istaknuo, da se u pravilima Touring-kluba, gdje se govori o »savezima i društvima za unapredjenje turizma« ne razumijevaju postojeće planinarske organizacije, već samo savezi i društva za promet stranaca, hotelijerstvo, automobilizam i druga slična športska društva.

G. dr. Krajač napose ističe, da se u tekstu pravila našega Touring-kluba predviđa podređeni položaj planinarskih društava prema tom klubu, čega nema u pravilima evropskih tuorin-klubova,

pa želi, da se jasno razluče kompetencije našega Touring kluba i planinarskih društava.

U raspravi su učestvovali gg. dr. Krajač, M. Hrovatin, Gušić, Paulić i Ravnik, a na koncu je stvorena ova

Rezolucija:

Delegati imenovanih društava primaju do znanja izjavu potpredsjednika Jugoslavenskog Touring-kluba g. dra. Ćirila Žižeka, da se u tekstu pravila J. T. K.-a, gdjegod se spominju: »savezi ili društva za unapredjenje turizma« — ne razumijevaju pod time postojeće planinarske (alpinističke) organizacije, a u ime svojih društava podupirat će na ravnopravnoj nozi u svom djelokrugu nastojanja i rad J. T. K.-a, dočim nad sobom ne mogu priznati drugi organ, do li onaj, koji proizlazi njihovom voljom iz njih samih.

Planinarsko društvo »Dinara« u Splitu izjavilo se brzojavno unaprijed sporazumno sa zaključcima konferencije.

Poslije podne povela se je na predlog SPD-a u Ljubljani rasprava o potrebi osnutka saveza planinarskih društava u državi SHS na osnovu pravila, što ih je prije četiri godine izradilo HPD a SPD u Ljubljani načelno primilo.

U raspravi su sudjelovali gotovo svi delegati i suglasno izjavili želju, da se takav savez što prije osnuje i zastupanje zajedničkih planinarskih interesa uzme u svoje ruke.

Pri tom se je naglasila potreba, da savez obuhvati ne samo SPD u Ljubljani, HPD u Zagrebu i Sr. PD u Beogradu, nego i sva druga manja postojeća planinarska društva, kao što su: »Skala« u Ljubljani, »Dinara« u Splitu, »Fruška gora« u Novom Sadu, Prijatelj prirode, »Kosmos«, Društvo planinara u Bosni i Hercegovini i »Romanija« u Sarajevu.

Delegati sarajevskih društava izjavili su, da će po svoj prilici sarajevska planinarska društva stvoriti uži savez i kao takav pristupiti gornjem savezu.

Povela se je riječ i o sjedištu saveza, pa je delegat g. dr. Prebeg predlagao, da ono bude u Zagrebu s razloga praktičnih, ekonomskih i saobraćajnih, a posredovanje u stvarima planinarskim po uputama saveznog vijeća kod državne vlasti u Beogradu mogli bi preuzeti delegati saveznog »Srpskog planinarskog društva« u Beogradu.

O tom se je razvila diskusija i neki su predlagali, da sjedište saveza bude u Beogradu. Na koncu je prihvaćen predlog delegata »Srpskog pla-

ninskog društva», da prve godine bude sjedište saveza u Zagrebu, a poslije toga ima kongres pravo odlučiti, gdje će biti sjedište.

Na to je na predlog delegata »Fruške gore« prihvaćena ova

Rezolucija:

Delegati izabiru odbor od petorice, i to: gg. Hrovatin za S. P. D., Pasarić i dr. Prebeg za H. P. D. Paulić za Sr. P. D. te Antun Južnić za bosansko-hercegovačka društva, koji će na bazi pravila o savezu planinarskih društava, predloženih od H. P. D. god. 1922. sa nadopunama S. P. D. od iste godine, sastaviti u roku od mjesec dana načrt pravila za planinarski savez SHS i dostaviti ih pojedinim društvima.

Nakon dalja dva mjeseca dužna su pojedina društva, da definitivno odrede svoj odnosa prema savezu, te da na svojim glavnim skupštinama u slučaju prihvata izaberu po brojčanom kluču članstva delegate za osnivački (konstituirajući) kongres saveza, koji će se održati dne 6. septembra o. g. u Zagrebu.

Konferencija se je u najboljem skladu završila u 18 sati i delegati su otputovali iz Zagreba.

Sklonište na Kleku. Radi sve većeg posjeta Kleka postaje i pitanje podignuća kuće pod samim Klekom sve aktuelnije. Danas još nema sredstava, da se podigne planinarska kuća. Da se barem za neko vrijeme doskoči potrebi, došla je podružnica HPD. u Zagrebu »Sljeme« na misao, da od šipilje pod vrhom Kleka uredi sklonište, kamo bi se planinari utekli, ako ih snadju vremenske ne-pogode.

Za 11. lipnja 1925. pozvala je podružnica »Sljeme« svoje članove, da dodiju na Klek, pa da sami svojim radom uredi sklonište.

Odazvalo se je do 40 oduševljenih planinara i planinarka, a odziv bio bi sigurno još i veći, da nije bilo kišovito vrijeme. Šumsko-gospodarstveni ured u Ogulinu pristao je, da se ulaz u šipilju minima proširi i doznačio je besplatno drvo za stolove i klupe. Čim su članovi u jutro došli na Klek, dali su se odmah velikim oduševljenjem i požrtvovnošću na sam rad.

O podne bio je cijeli posao dogotovljen, ulaz u sklonište okičen zelenilom, te je predsjednik »Sljema« Vjekoslav Cvetišić govorom pozdravio požrtvovni rad članova i proglašio sklonište otvorenim, nazvavši ga »Sklonište Šlosera—Klekovskog«, u počast i spomen jednoga od prvih osnivača hrv. planinarskog društva, koji se je proslavio kao botaničar, proučavajući upravo Klekovsku floru.

Sklonište nalazi se pod najvišom okomitom sjevero-zapadnom stijenom Kleka, duljina mu je 5 m, širina 4, a visina 2 i pol. Nad ulazom na tečini je natpis: »Sklonište Šlosera—Klekovskog«, a na lijevoj stijeni kod ulaza napisano je, da je to sklonište podiglo »Sljeme« podružnica HPD u Zagrebu 11. lipnja 1925.«

Tom prilikom uredilo je »Sljeme« i pitanje prolaza kroz livadu do samog ulaza u šumu na zapadnoj kosi Kleka, kuda vodi planinarski put. Seljak, čija je livada, dozvolio je prolaz planinara kroz livadu uz godišnju odštetu od 30 dinara, te obećao, da će od sada čuvati planinarske znakove na tom putu.

Novi put na Oštrc kraj Samobora. Radina podružnica »Japetić« u Samoboru dosad je markirala više planinarskih putova u Samoborskim gorama i na više mjesta podigla napisne ploče s oznakom smjera i duljine putova, a u novije vrijeme je prokrčila i označila novi ljetni put na Oštrc, koji je prozvala imenom našega potpredsjednika »Pasarićevim putem«. Taj put počinje u Rudarskoj Dragi u posljednjoj desnoj dolini ispred prvih rudarskih kuća, vodi najprije tom dolinom, a onda skrene lijevo obronkom između Velikog i Malog Črnca, od veće česti po hladu, zatim podnožjem Velikog Črnca i preko Gvozda do Gregurić-brijega, a odavde zapadnom padinom Gvozda na cestu Rude—Lipovec, gdje počinje uspon na sam Oštrc. Put je prilično dug i podešan za ljetno plandovanje, ali je posljednji uspon na sam vrh Oštrea dosta naporan u ljetno doba ili zimi po snijegu ili smrznutom tlu. Na Oštrc vode i kraći i lakši putovi, po kojima se obično penju planinari, ako s usponom na Oštrc hoće istoga dana spojiti užaz na Japetić ili na Plješivcu. Taj je put otvoren svečanim načinom 17. VI. o. g. uz brojno sudjelovanje članova središnjice HPD., podružnice »Sljema«, karlovačke podružnice »Ozalj«, i podružnice »Vinice« iz Dugereze. Na početku puta kraj iskićenoga kažiputa pozdravio je uz gruvanje mužara potpredsjednika g. I. Pasarića g. M. Kleščić, odbornik podružnice »Japetić«. Potpredsjednik je u svojoj zahvali istakao revni i zasluzni rad podružnice »Japetić« na planinarskom polju i slavio krasote i prednosti Samoborskih gora za njegovanje pitomog planinarstva kao i za vježbanje u strmom uspinjanju na visoke Alpe, čemu mogu izvršno služiti oštре strmine Oštrea i Japetića. Poslije otvorenja duga je povorka krenula novim putem na Oštrc, koji okolni seljaci zovu Oštrac. Sišavši u Rude planinari se sastadoše u gostioni Borse, gdje se uz skladno

pjevanje hrv. pjev. društva »Jeke« iz Samobora i uz svirku tambur. zbara Pučke knjižnice i čitaonice i zagrebačkog kluba mandolinista razvila vesela pučka zabava.

Gradnja piramide na Ivančici. Da namakne što brže i što više novca za izgradnju piramide na Ivančici poslala je podružnica »Ivančica« u Ivancu svim bližim podružnicama HPD-a poziv s molbom, da za tu svrhu skupljaju prinose. Tom pozivu odazvala se do sada agilna podružnica HPD. »Željezna gora« iz Čakovca neobično lijepim darom od 4.200 dinara, što je jasan znak ispravnog i lijepog planinarskog shvaćanja Čakovčana, a zaslugom agilne podružnice. Za naše prilike to je rijeđak primjer i podružnica u Čakovcu služi na čest Hrvatskom planinarskom društvu. Nadamo se, da će i ostale bliže podružnice poduprijeti akciju podružnice u Ivancu, a pogotovo podružnica u Varaždinu, jer je njima i tako Ivančica najčešće i najbliže planinsko izletište. Jedino s pomoći ostalih podružnica moći će se na Ivančici izgraditi željezna piramida i drvena planinska koliba.

Za piramidu na Ivančici darovali su preko sabirnog arka HPD. »Željezna gora« u Čakovcu slijedeća gg.: Nikola Bičanić 100 D, Stjepan Jerković 109 D, Julijo Kostelac 111 D, Valentin Idžoitić 100 D, Dragutin Batisweiler 100 D, Dr. Blaž Ilijanić 100 D, Srećko Schrenk 50 D, Pavao Vamplin 100 D, Ninko Klukovnica 10, Gejza Legenstein 100 D, Tomo Frasz 10 D, Josip Budaj 10 D, Mirko Berkec 20 D, Vinko Sever 10 D, Stjepan Terzić 10 D, Mijo Homan 10 D, Vilim Binder 50 D, Ante Svetić 10 D, Dr. Mato Slaviček 20 D, Ivan Starčević 20 D, Ivan Kraljek 20 D, Viktor Puks 20 D, Bogdan Kovačić 20 D, Stjepan Pavša 20 D, Milan Grčević 20 D, Anton Busan 20 D, Vilim Rubin 20 D, Otmar Gerić 20 D, Dr. Ante Odić 15 D, Milan Badanjek 15 D, Ante Margetić 30 D, Ernest Unkelhäuser 50 D, Milan Reichling 20 D, Ilija Njegovan 20 D, Matija Kosti 20 D, Mijo Hollenberger 20 D, Ivan Kelemen 20 D, Josip Strahonja 10 D, Hedviga Kenfelić 20 D, Kuno Köberl 50 D, Jalža Jalšovec 5 D, Frane Galić 15 D, Milan Dvojković 20 D, Stjepan Kovač 20 D, Gustav Antonović 20 D, Anton Videc 100 D, Franjo Glogovec 10 D, Milan Vučović 50 D, Dragutin Rotanić 100 D, Podružnica Prve Hrv. Štedionice 200 D, Hrv. sveopća kreditna banka, Čakovec 250 D, Josipa Vincenc-Moravetz 20 D, Vladimir Takšić 50 D, Josip Smolec 10 D, Vilko Kosti 10 D, Ivo Planinarević 10 D, Anton Brodnjak 20 D, Pavao Mikić 10 D, Valentin Morandini 100 D, Dragutin Wohlsein 25 D, Dragutin Antonović 100 D, Čakovečka Medimurska Štedionica 200 D, S. Neu-

manna naslj. 100 D, Stjepan Mužek 50 D, Stjepan Horvat 50 D, Stjepan Antonović 50 D, Ivan Sötéry 20 D, Dr. Albin Blašić 50 D, Matija Maceković 50 D, major Radoslav Perović 25 D, Žiga Baumann 25 D, Miloš Hrnjak 10 D, Ernest Hirschsohn 20 D, Dr. Bela Wollak 30 D, Hinko Halasz 20, D, Ivan Vidović 20 D, Čakovečki Paromlin i Munjara d. d. 100 D, Josip Peitl 20 D, Elza Poslušny 50 D, Ivan Nep. Gužvinac 50 D, Matija Hodnik 10 D, Poslovница za parcelaciju vlastelinstva Čakovec 200 D, Bogdan Kovačić 30 D, Vladislav Lipić 100 D, Dr. Lavoslav Kovasz 15 D, Srećko Kečkeš 110 D, Dr. Bela Wolf 30 D, Miroslav Schiffko 20 D, Viktor Petrić 100 D. — Svega 4.200 dinara.

Podružnica Hrv. planinarskog društva »Ivančica« u Ivancu zahvaljuje se i ovim putem svima darovateljima.

»Kosmos« društvo za zaštitu prirode u Sarajevo, održalo je dne 15. maja 1925. svoju redovnu glavnu skupštinu, kojoj je prisustvovalo preko 60 članova.

Nakon kratkoga pozdravnoga govora izvijestila je društvena uprava o radu u minuloj godini. Iz toga izvještaja proizlazi, da je njen rad oko širenja smisla za prirodu i podizanje planinarstva bio dosta živ, a naročito treba istaknuti, da je društvo i u toj godini markiralo priličan broj važnih turističkih puteva, te da je svim silama poradiло na sakupljanju sredstava za izgradnju kuće u blizini vodopada Skakavac, koja će se prema svim izgledima još ove godine dovršiti. Kao drugo postavilo je društvo sebi zadaću da popravi planinsku kolibu na Plasi, koja će se uzeti u posao istom nakon dovršene gradnje na Skakavcu.

Radi upoznavanja članova sa prirodnim ljepotama naših krajeva, priredio je odbor velik broj zajedničkih izleta, koji su uvijek bili dobro posjećeni. Nadalje je na društvenim večernjim sastancima održan živ i srdačan kontakt medju članovima, a na tim sastancima prikazivale su se projekcijom mnoge fotografске snimke iz bosanskih i hercegovačkih planina. Pored toga stoji članovima na raspolaganje društvena biblioteka sa knjigama prirodopisnog i sličnog sadržaja.

U svrhu propagande među širim slojevima naroda, priredio je odbor javno predavanje o prirodnim ljepotama Bosne i Hercegovine, popraćeno mnogim lijepim slikama, a kao uspješno propagističko sredstvo valja navesti još i razne markice, fotografije i šaljive karte, što ih je društvo izdalо u vlastitoj nakladi. Potonje u ostalom predstavlja i sasvim lijepo prihodno vrelo.

Društvena gotovina, odnosno ulošci na knjižicu i t. d., iznašala je koncem godine oko Din 10.000, a približno jednaka svota utrošena je tokom godine u društvene svrhe. Od toga otpada 16.000 dinara na primitke u predmetnoj godini. Konačno valja naglasiti još i to, da je društvo organizovalo podružnicu u Jajcu, koja se odlikuje svojom radinošću i agilnošću, a osim toga je u najkraćem vremenu u izgledu osnutak podružnica, odnosno mjesnih grupa, u drugim gradovima po krajine.

Novi upravni odbor konstituisan je kako sli-

jedi:» Predsjednik Dr. Paja Čokić, specijalista za usne i zubne bolesti; potpredsjednik Rudolf Stepanek, privatni činovnik; I. tajnik Franjo Stryczek, privatni činovnik; II. tajnik Leopold Riedel, priv. činovnik; I. blagajnik Jaroslav Kctyzt, suvlasnik Središnje vinare; II. blagajnik Danica Bogdanović, blagajnica »Herceg-Bosne«; I. revizor Oskar Stepanek, tehn. poslovoda Isl. štamparije; II. revizor Ing. Relja Aranitović, profesor trg. akademije; Odbornici:» I. Josef Woelz, želj. inspektor u m.; II. Josip Vlach, direktor Ljublj. kreditne banke; III. Richard Petri, privatni činovnik.

Planinarski izleti.

Duhovski planinarski izleti. Planinarski izleti o ovogodišnjim Duhovima nadmašili su sve do sadašnje veće izlete i brojem planinara i opsegom izletnoga područja. Iz samoga Zagreba sudjelovalo je u tim izletima više od tisuće članova HPD središnjice i podružnice »Sljeme«, a sa Zagrebom su se u tome ovaj put natjecale mnoge podružnice i priredile brojne zajedničke izlete ne samo u obližnje gore, nego i u udaljenije planinske krajeve i na obale sinjega Jadrana. U tom su se pogledu osobito istakle podruž. na Sušaku, u Gospiću, Karlovcu, Petrinji, Bjelovaru, Čakovcu, kojih članovi gotovo svake nedjelje izlaze u prirodu i na bliske i daleke gore. Tako se brojna četa sušačkih planinara s predsjednikom g. drom. D. Vitezićem uspela na Duhove na Rišnjak, na kojem se stala sa mnogobrojnim zagrebačkim drugovima; članovi podružnice »Zrin« iz Petrinje pohodili su Skrad, Zeleni vir, Brod na Kupi i drugi se dan uspeli na vrh Medvedjaka kod Liča, da se naužiju lijepa vidika na more, dok su karlovački planinari sišli iz Gorskog kotara u Hrvatsko Primorje.

Izletno područje naših planinara bilo je ovaj put vanredno opsežno. Može se reći, da od Triglava i Pohorja sve do južnog Velebita i do gorâ naše pitome Slavonije nije bilo poznatijeg romantičnog kraja i čuvenije planine, a da se nije na njima našao po koji naš planinar, dok su na nekim istaknutim točkama bila prava planinarska hodočašća (Rišnjak, Medvedjak, Sljeme, Samoborske gore). Napose velik se broj planinara iz Zagreba i podružnica prijavio za izlete u Gorski Kotar i Hrvatsko Primorje, koji krajevi postaju sve popularniji medju našim izletnicima; a kako su istim smjerom kretale izletne družbe školske omladine i mnoštvo drugih izletnika, željeznička je uprava susretljivo priredila posebne planinarske vlakove na pruzi od Zagreba do Sušaka i natrag.

Vrijeme je na našim planinama vanredno prijalo planinarama, te su se do mile volje naužili žarkoga sunca i divnih vidika.

Manje su se planinarske družbe uspеле na tubasti Klek kraj Ogulina, tu našu alpu u malom s vanrednim vidikom na sve strane, na Bjelolasicu i na naše čuvene dolomitske »Bijele Stijene« u Velikoj Kapeli, koje sve više postaju Mekom za hrvatske planinare, kako je Triglav za slovenske. Kako onđe još nema skloništa, planinarska je družba gore noćila uz ognjište pod vedrim nebom, ali nije mogla spavati od velike studeni.

Na Rišnjaku (1528 m) se našlo oko 60—70 planinara iz Zagreba i Sušaka, čime je očito postignut rekord na tom sjajnom vidikovcu i vrletnom vrhuncu Gorskoga Kotara, koji neki zovu hrvatskim Triglavom, napose s obzirom na zapadnu okomitu stijenu, koja je u malom ponešto slična i zlokobnoj sjevernoj stijeni Triglava. Kraj te zapadne stijene planinari su sišli na prostranu planinsku livadu Lazac između Rišnjaka i Snježnika, a odayle se uspeli po staroj rimskoj cesti na prevalu Snježnika, odakle su sišli u lugarsku kuću u Platku na konak. Usput su se tri člana podružnice »Sljeme« uspeli na vrh našega Snježnika, na kojem su otkrili stanište krasnoga i rijetkoga alpinskoga cvijeća narcisa (sunovrata), za koje se dosad u nas nije znalo. Na Platku se razvila živa planinarska veselica sa skladnim pjevanjem. Tamošnji lugar išao je planinarama u svemu na ruku, te je članice smjestio u sobama, a članovima spremio konak na sjeniku. Sutradan je nekolicina ustrajnih planinara krenulo preko Paklena na Obruč (1377 m), najviši vrh nad Grobničkim poljem, na kojem su našli grmove alpinske ruže rododendrona, a ondanle sišli preko Grobničkoga polja po najvećoj žezzi u Bakar na vlak. Većina planinara krenula je sa Platka preko Grobničkoga

polja na Sušak, kamo je po velikoj vrućini stigla oko podne. Naših planinara bilo je i na Viševici i Zagradskom vrhu.

Članovi, koji su se vozili posebnim vlakom, razdijelili su se u dvije oveće skupine: jedni su izišli iz vlaka u Liču i krenuli preko Medvjedjaka u različnim pravcima u Primorje i noćili u Crikvenici, Selcu i Novom, odakle su sutradan pošli do Senja, na Rab i Krk; dok se je druga velika skupina odvezla do Sušaka i odanle parobrodom nastavila put u primorska kupaišta.

Oko 120 članova središnjice poduzelo je što u manjim što u većim skupinama izlet na Plitvička jezera. Vodstvo oveće skupine od 70 članova bilo je povjereni društvom zboru vodja, koji je svoju zadaću na opće zadovoljstvo izvršio. Nekoliko se mladih planinara uspelo sa Plitvica na Golu Plješivicu.

Planinari su se zadovoljni i zdravi vratili svojim kućama. Općenito se hvale, da su u Gorskem Kotaru, kao u Crnom lugu, Lokvama, Vratima, Brodu na Kupi, kao i u društvom hotelu na Plitvicama, lijepo primljeni i dobili uz umjerenе cijene opskrbu i konak, a napose ističu susretljivi i uslužni doček u lugarskoj kući na Platku pod Rišnjakom i Snježnikom. I iz Crikvenice su planinari ponijeli ugodnu spomenu. Jedino se tuže na postupak u hotelu »Labudovcu« na Plitvicama, gdje je uprava središnjice uz ponudjene cijene unaprijed naručila veći broj kreveta za svoje članove, a kad su ovi stigli u hotel i htjeli zapremiti naručene krevete, otpraviše ih otresito iz hotela s izjavom, da ondje za planinare nema nikakvih kreveta. Ovo neka naši članovi dobro zapamte.

Više manjih skupina naših planinara izvelo je uspone na Triglav, Golicu i Kepu, Vrtaču i Koštu u Karavankama, Grintovec i Kamničko sedlo u Savinjskim Alpama, na Pohorje i Uršku goru u Štajerskoj, a da o izletima na Kum i Liscu i ne govorimo. Najteži je bio uspon, što su ga četvorica zagrebačkih planinara poduzeli iz doline Vrata preko Praga uz velike zapreke i opasnosti po strmom i visokom snijegu, s pomoću užeta i cepina, do planinarske kuće na Kredarici i odanle na vrh Triglava. U Cojzovoj kući pod Grintovcem došlo je nažalost do nemila spora između gospodara kuće i jedne skupine naših planinara, koji su prema prijavi gospodarovoj skrivali naši članovi, a po njihovoj naknadnoj izjavi gospodar kuće. Bila krivnja na kojoj god strani, takove incidente valja svakako izbjegavati u interesu zajedničke planinarske stvari i željene brat-

ske sloge medju slovenskim i hrvatskim planinarama.

Tom prigodom pozivamo naše članove, da se svuda drže reda i discipline i čuvaju čast i ugled HPD-a, pa da se uopće vladaju u planinama tako, kako dolikuje kulturnim ljudima i svjesnim planinarama.

Grobnički Klek, Crni Vrh i Gorničko. Bilo je 3. V. o. g. tek 6 sati u jutro, kada smo nas petorica planinara veseli krenuli Lujzinskom cestom. Duboko u ponoru šumila je nabujala Rječina. Mutna se voda kod slapova pretvarala u bijeli kao snijeg plašt. Nebo je bilo zastrto sivim oblacima. Ptica nije bilo čuti, kao da su i one osjećale, da je ove godine proljeće zakasnilo. A i zelenilo nije još bilo ono pravo, živo proljetno zelenilo. Kako smo ostavili Orehovicu, kraj postaje jednoličniji. Cesta u velikim zavojima vuče se polagano između nekoliko humaka i kod jednog zaokreta neočekivano pokaže se čitav lanac brdina. U jutarnjem svjetlu bez sunca imala su brda tamnu ljubičastu boju. Samo tu i tamo isticala se po koja bijela, snježna mrlja. Iza jedne gorske kose vrišta je sasma bijela glavica Snježnika, jedva primjetljiva zbog pozadine sivih oblaka. Krenuli smo živo dalje cestom do Čavala. Bili smo razdragani pogledom na one divne i ponosne brdine i nestrpljivi, da što prije dodemo do njih pa da možemo uživati onaj mir, onu tišinu i onaj čisti zrak, koji se samo na planinama nalazi. Ostavili smo Čavle, odulje selo, sa mnogim starim kućicama duž ceste. Selo se pomalo budilo. Tu i tamo čuo se oštiri i promukli lavež pasa čuvara, kao da je i njihov glas bio prevučen dosadom i melanholijom naoblacenog i kišovitog proljeća. Jedina je vesela stvar bila malo zvono skromne crkvice, koje je u kratkim razmacima prosijavalo svoje zvukove u mirni zrak. Nalijevo od ceste gleda na nas stari grobnički grad.

Žurnim smo korakom prešli mimo malog naselja Soboli i stupili na Grobničko polje ostavivši nalijevo selo Podhum. Morali smo preskočiti široku jednu vodu, koja se bez korita teškom mukom vukla preko ravnog polja. Daleko, rasijana po polju, jedva su se raspoznavala naselja u tankoj jutarnjoj maglici. Poslije kratkog hoda došpili smo do prvih humaka. Krenuli smo dalje užbrdo u ravnoj crti imajući pred sobom »Živenjski put«. Staze tu nema nikakove. Nisko i bodljikavo rašljie smeta kod hoda. Kraj je pust i bijedan. Rijetko stabalje je kržljavo i od bure oborenog naprama zapadu, kao da se klanja kakovom nevidljivom stvorenju. Jedna je velika

ptica, valjda ptica grabilica, kružila nisko nad ovim rašljem i spuštala se strelimice do zemlje vraćajući se smjesta u zrak, kao da ju je izbacila kakva nevidljiva sila. Bila je jedini živi stvor u ovoj kotlini. Pratio sam neko vrijeme sa zanimanjem igru ove ptice, dok nije (valjda prestrašena našim dolaskom) u širokom letu nestala s vidika. Sve više i više približavali smo se »Živeniskom putu«. Najednom smo visoko nad nama opazili duž obronak brda razasute bijele pomične mrlje. Bilo ih je mnogo. Sigurno stado ovaca. Čuli smo zatim dalek lavež psa, koji se sve više i više približavao. Iz daleka, sigurno iz grobničkog grada dopirali su do nas zvukovi zvona.

Domogli smo se konačno »Živenjskog puta«. Prošli smo između krda zastrašenih ovaca, dok je pas bijesno na nas lajao. Tu se polagano počinje put uspinjati. Najednom stali smo zastrašeni. Netko je osjetio prvu kapljku kiše. Nije to šala u takvoj daljini od bilo kakvog naselja i već tako blizu našem cilju. Svatko hoće da se uvjeri, te nije zadovoljan, dok ne osjeti i na vlastitom nosu prvu kapljku. Stali smo proricati o vremenu. Oblaci idu s burom. Nikako neće kišiti. Naprijed dakle! I pošto smo navukli na sebe kabalice, krenuli smo dalje pod hladnom i sitnom kišicom. No malo kasnije na našu sreću prestala kiša. Kraj međutim bio se sasma preobrazio. Preko jednog velikog ponora uzdiže se gromada Obručkog sklopa. Iz ove gromade vire samo glavice Fratra i Suhog Vrha. Prema sjeveru počinje šuma. Ali je ta šuma još sasma gola kao usred same zime. Pred nama na sjevero-istoku diže se ogromna gomila kamenja. Grobnički Klek! Tu i tamo između ovoga kamenja viri po koje stablo. Inače samo golo kamenje, kao da ga je ogromna neka ruka marljivo naslagala. Sam vrh gledan izdaleka izgleda ko jedan pravilan četverokut.

Poslije kratkog uspona evo nas na vrhu. Kratak pogled na panoramu. Poznate su brdine Gorskoga kotara prevučene gustom maglom. Samo su Učka, Velebit i otoci čisti. Ali sve je sivo i bez boje. No naši se pogledi okreću naprama Crnom Vrhu. Sa svojim stijenama, koje vire iz crnogorične šume, zbilja je primamljiv. U to je počela bura jače duvati. Još jedan pogled naokolo i mi se spustisimo protivnom sjevernom stranom na jednu čistinu. Stali smo na kratak odmor, koji

smo upotrijebili, da razgledamo kraj. Ovdje se zapažaju veće mrlje snijega. U goloj šumi na desno dižu se neke bijele stijene. Ističu se kao bijeli kakav spomenik zaokružene s nekoliko tamnozelenih jela.

Krenuli smo dalje. Put počinje da biva strm. Ušli smo u šumu prastarih jela. Snijeg i strmina oteščavaju napredovanje. Inače u šumi, koja nalazi vеlebnom hramu s nebrojenim stupovima, duboka je tišina. Čuje se samo kadikada neki čudnovati šum. To se topi snijeg na jelama.

Izadjosmo iz šume a ravno pred nama uzdižu se silne i gole stijene vrhunca. Još malo i mi se nalazimo već na vrhu. Izgled je vrlo lijep i u glavnome sličan onome sa Kleka. Glavica je našega Risnjaka pokrivena tankom maglicom. Snježnik je čist. Prama sjeveru u neposrednoj blizini diže se Grlež. I njegove lijepe, bijele i okomite stijene strše ponosno iz crnogorične šume. A dalje nepregledna brda, čitava šuma vrhunaca i sve se to gubi daleko u prozirnu ljubičastu maglu.

Tu smo podigli malenu piramidu, a malo kasnije eto nas opet na poslu. Silazimo prama zapadu kroz istu šumu. Dospjeli smo do podnožja brda i stali disorientirani. Naišli smo na jedno raskršće. Ceste se dijele na više strana. Prema položaju Grleža odabrali smo jednu i krenuli uzbrdo. Malo kasnije međutim, opazivši da ta cesta previše okreće nadesno, presjekli smo ravno preko šume nalijevo. Došli smo na jednu livadu i tu našli drugi put. Krenuli smo dalje ovim i gazeći po dubokom snijegu i prolazili kroz neki divlji i gusto zašumljeni kraj. Puta najednom nestaje i ravnajući se sada po položaju Fratra morali smo opet sjeći na lijevo. Tako dospjesmo do neke gorske kose i sa nje ugledasmo na podnožju velike strmine Gorničko.

Gorničko, to su dvije stare napola porušene kućice. Stijene iznutra od dima su sasma pocrnilje. Kroz šuplji krov vide se grane golih stabala. Nema u blizini ni živog stvora. Umorni i gladni, ali ipak zadovoljni, griskali smo nešto malo hrane iz naših naprtnjača i pazili na vodu, koja se pušila u jednoj »špiritijeri«. Počela je opet sipiti sitna kišica. Gore su se sivi oblaci polagano spuštali prama jugu. Počivali smo u velikoj tišini punoj mira.

Sušak, u maju 1925.

René Golubović.

SADRŽAJ: Dr. J. Poljak: Lubenovac. — Dr. I. Krajoč: Monte Rosa. — Marijan Malnar: O opasnostima u planinama. — Naše slike. (Str. 103.). — Rad podružnica HPD. (Str. 103.). — Planinarske vijesti. (Str. 107.) — Planinarski izleti. (Str. 110.).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu.
Odgovorni urednik: prof. dr. Josip Poljak.

Tisk: Nadbiskupske tiskare u Zagrebu.